

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

ILLUSTRERAD TIDNING

FÖR KVINNAN OCH HEMMET

GRUNDLAGD AF FRITHIOF HELLBERG

HUFVUDREDAKTÖR OCH ANSV. UTGIFVARE: JOHAN NORDLING.

DEN NYRESTAURERADE KLARA KYRKA.

NÄSTA SÖNDAG, den första adventssöndagen, öppnas åter Klara kyrka efter att ha genomgått en grundlig inre restaurering, hvarvid det äldriga templets hvalf och kor erhållit en vacker utsmyckning i en serie härliga freskomålningar af artisten Olle Hjortzberg. Den kände etsaren Axel Tallberg har med anledning

HURU TIDERNÄ förändras! För icke så många år sedan voro vi här i landet mycket fattiga på muralmålningar, isynnerhet på sådana, som utförts under det gamla konstrika munkväldets tid, och de som sedan dess tillkommit voro i sanning lätt räknade — men, som sagdt, tiderna förändras! Nu tycks muralmålningen än en gång ha blifvit konst på modet, nu målas här fresker öfverallt, i kyrkor, i skolor, i posthus, i badhus och kaféer. Men när man tager denna nya flodväg af modern muralkonst i närmare skärskådande, kan man knappast underlåta att göra sig själf den måhända något impertinenta frågan, om tillgången på *verkliga* konstnärer inom facket stått i något rimligt förhållande till "varans" efterfrågan, en sak, som blir än mer tvifvelaktig, om man ur kritisk synpunkt undersöker en del af hvad hittills åstadkommit.

Förr i världen — ja, jag menar så där en tjuu eller tjugufem år tillbaka i tiden, ansågs i allmänhet en muralmålare som något slags bättre målargesäll, ehuru han dock knappast ansågs god nog att umgås med en vanlig dekorationsmålare, långt mindre med en "dekorist" vid teatern.

OCH DESS MÄSTARE OLE HJORTZBERG

häraf i efterföljande artikel skildrat hr H:s betydelse som freskomålare, hvar till vi fogat ett antal afbildningar af Klaratemplets anslående fresker. Den nyrestaureerade kyrkans invigning kommer att högtidlighållas med en af dr. G. Hägg särskildt komponerad kantat och predikan af församlingens kyrkoherde dr J. A. Strandell.

En som målade äfven de härligaste saker på en mur eller vägg var i alla fall en "målare" rätt och slätt, och att en *verklig konstnär* någon gång skulle vilja nedlåta sig till ett sådant yrkesmässigt arbete, ansågs då hardt när orimligt och otroligt. Men — nu ha vi för länge sedan fått upplefva detta otroliga. Vi ha nu stora berömda konstnärer, som verkligen sjunkit så djupt, att de dag ut och dag in tillbringa sin tid på rankiga målarställningar invid väggar och tak. Och en del af dem göra riktigt bra saker — så länge de vara.

Ja, nog lefva vi, som sagdt, i ett fresker-nas tidevarf igen, men det är alldeles säkert icke i det gamla, — det gamla härliga skedet, då målaren kände och kunde sin konst i grund och botten — då han fick gå som lärpojke i tio år, innan han fick röra vid en pensel, och i ytterligare åtta år, innan han fick åtaga sig ett själfständigt arbete. Också stå sig deras för hundratals år sedan utförda freskomålningar, trots seklen och mångt bistert herrans väder, lika vackra och härliga än i dag —

Annorlunda är det nu för tiden. Den tekniska kunskapen är i allmänhet borta, vil-

jan att inhämta den finns icke heller och den präktiga lärpojkstiden hör tyvärr till det, som varit och varit.

Om under sådana omständigheter utsikterna äro tämligen små för den freskorenässans, som vi nu sedan länge gått och väntat på, så är det med så mycket större tillfredsställelse och glädje man finner, att vi trots allt dock ha en och annan konstnär, som på rama allvaret bjuder till att gifva det gamla sublimes freskomåleriet den heder och ära, som med rätta bör tillkomma detsamma.

Bland dessa få särskildt intresserade konstnärer står utan tvifvel här i landet den urgerikt begåfvade målaren *Olle Hjortzberg* främst, därom vittna särskildt de ståtliga fresker, hvarmed han nu smyckat vårt minnesrika gamla Klaratempel, som i dagarna, efter fullbordad restaurering, ånyo öppnas för menigheten.

Under många månader har konstnären träget arbetat med utförandet af detta sitt stora och maktpåliggande värf, ett arbete, som förvisso kräfter lika mycken teknisk skicklighet och saklig kunskap som konstnärlig förmåga och skapande talang. Väl kände vi förut Hjortzbergs geni som bildkompositör och hans blick för det dekorativa, men tills detta arbete lades i hans händer, hade han icke haft tillfälle att åskådliggöra den mäktiga, nästan sublimes begåfning, som blifvit honom beskärd.

I Hjortzbergs konst finna vi nämligen just det som eljes åtminstone i vårt land ytterst sällan kommer till uttryck i målningar af det slag, hvarom här är fråga. Jag menar det kärleks- och pietetsfulla allvaret, utan hvilket all kyrklig konst måste bli tom och intetsägande, om icke rent af banal. Härtill kommer att Hjortzbergs konst är alltigenom sund, ärlig och personlig — lika enkel och flärdfri som konstnären själf, men äfven lika djup och sann. Hjortzberg imiterar ingen vare sig konstnär eller stil, han anser sig själf vara nog — och det är han äfven! Hvad tjänar det för öfrigt till att, som vi här hemma för sed hafva, ständigt efterapa flydda tidens smakriktningar och naivitet i kompositions- och proportionsbegrepp, så ofta det gäller utförandet af kyrkomålningar. I bästa fall förnimmer man i dylika arbeten visserligen ibland Jakobs röst, men händerna äro dock och förbli Esaus.

Den glädjande följden af Hjortzbergs oberoende härvidlag visar sig tillfyllest i hans målningar. En harmonisk enhetlighet, det enkla storhet, en själfmedveten kraft och en jublande målarglädje...

Äfvenledes är det en tillfredsställelse att här kunna konstatera tillvaron af stor teknisk insikt och skicklighet och därtill en sällsynt omsorg. Den teknik, konstnären betjänar sig, af är det gamla italienska *secco-manéret*, som äfven tvifvelsutan är det lämpligaste för freskomålningar i vårt kalla och ombytliga klimat. Upplysningsvis torde det icke vara ur vägen att här erinra om, att *secco-manéret* är betydligt äldre än *buon' freskon*, som började användas först vid 1300-

Våra skodon.

En damkängas verkliga värde ligger icke enbart däri att den sitter bekvämt på foten, utan dess yttre form bör äfven kunna tilltala ögat. Med andra ord, förutom hållbarhet och passform begär den moderna kvinnan, formfulländning och elegans i sina skodon. VICTORIA-SKODON tillverkas efter dessa principer och föredragas därför framför andra fabrikat af dem, som sätta värde på att vara väl chausserade. De försäljas i finare skoaffärer öfverallt till populära priser och tillverkas af Ludvig Traugott, Stockholm.

KRUCIFIXET. EN ADVENTSDIKT.

*Ur mysteriet steg som djupets blomma
Krucifixet upp i himmelsk vår
och göt ut åt alla kvalda fromma
nådens balsam öfver syndens sår.*

*Fordom Jehova med blixten danat
lagens stenbok för sin viljas norm.
Men med kärleksvärme Anden manat
fram Försonarns bild i konstens form.*

*Så extasen Krucifixet födde
uti klosterbroderns ringa cell.
Högre hymnen ljöd och ljusen glödde,
när det bars till munkarnes kapell.*

*Ordet, som vill helig frihet sjunga,
sprängde här sin bokstafstrånga bur,
och från penselläpp och mejselfunga
fick det form i linjerik kontur.*

*Krucifixet följde eremiten
och blef grottans enda husgeråd,
och när fromma blicken blef försliten,
läste fingren därpå Herrens nåd.*

*Krucifixet lyste för den lärde,
som en båk i kättarfejdens natt,
och den svaga forskarflamman närde,
när han slogs af bannets stråle matt.*

*Och personlighetens varma skimmer
spred det in i konstens renässans.
Men det skyndes — och i dag förnim-
mer
du och skönhetsvärldens svala glans.*

*Krucifixet höjts på ödeleder
emot rymddemoners dolda makt.
Tempelstillhet kring dess fot sig bre-
der,
och mot frestarn håller armen vakt.*

*Glödande hans pilar plötsligt stinga,
nåta själarna vid köttet fast;
men på Korsels mark de sönderspringa,
sjunka stocknade i feladt kast.*

*Krucifixet uti främlingslanden
var min ende sanne vän till slut.
Som Sebastian jag led i anden —
bandet slets och hvarje pil föll ut.*

HARALD JACOBSON.

talets slut. Secco målas direkt på den mer eller mindre torra putsen, hvilken, efter hand som arbetet framskrider, fuktas med kalk- eller barytvatten, innan färgen, som äfven blandas med någon af dessa vätskor, pålägges. Rätt handhaft är fresko-secco-manéret utomordentligt hållbart, åtminstone för målningar inomhus. Man märker också tydligt, att Hjortzberg med stort intresse studerat secco-tekniken och särskildt den som mest användes i Italien under 1400-talet af sådana stormän på området som Ghirlandajo och Pinturichio m. fl.

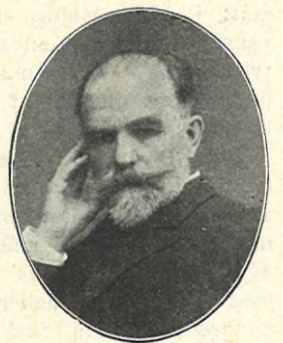
Olle Hjortzberg, som under årtal vistats på rörlig fot ute i världen, har därunder besökt nästan alla europeiska länder och dessutom Nordafrika, Syrien och Palestina. Öfverallt har han gjort trägna arkeologiska och konstnärliga studier och frukten af hans flit och varma intresse härutinnan kunna vi nogtamt skönja i allt hvad som utgår från hans hand.

Nu är han dock återbördad till hemlandet, och det är att hoppas, att man här skall veta tillgodogöra sig hans eminenta förmåga särskildt som freskomålare.

Vid ett besök, som vi för någon tid sedan gjorde konstnären i hans nya, ytterst intressanta och vackra villa vid Neglinge, nämnde han, att han nyligen fullbordat en större altartafla "Herdarnes tillbedjan" för Skeflinge kyrka i Skåne och en annan "Den gode herden" till Dala kyrka i Västergötland. Denna senare hade sin särskilda historia, berättade Hjortzberg. En fattig bondgumma därnere hade vunnit en större summa på "Dramatens lotteri"; hälften däraf gaf hon i bröllopsgåfva åt sin son och med den andra hälften bekostade hon den nämnda altartaflan, som nu pryder hemsocknens kyrka.

På tal om freskomåleriet upplyste konstnären oss om, att han för närvarande är sysselsatt med utförandet af skisser till hela den dekorativa anordningen i det nya seminariet på söder, där han äfven skall måla en större secco "Kristi bergspredikan". Till Lützenkapellet skall han måla ett par temperamålningar, Gustaf II Adolf och Martin Luther, därjämte deltager han i freskotäflingen till riksdagshuset och för öfrigt är han alldeles öfverhopad med dekorativa uppgifter af olika slag för att nu icke tala om hans alltid efterhängsna illustrationsarbeten.

Att Olle Hjortzbergs stora begåfning som konstnär sålunda börjat till sitt fulla värde uppskattas och anlitas är ju i och för sig glädjande. Men låtom oss ändock uttala vår förhoppning om att han snart ånyo måtte få sig förelagd en lika stor och tacksam uppgift som den han haft att glädja sig åt vid utförandet af Klaratempels freskomålningar.

AXEL TALLBERG.

En glädjande nyhet

ha vi att bringa vår läsekrets med afseende på Iduns innehåll under det kommande nya året. Redaktionen har nämligen i dagarna lyckats träffa aftal med;

**Solidarböckernas ryktbara författarinna
ELSA TÖRNE**

om regelbundet medarbetarskap i Idun under år 1908 med minst en artikel i månaden, hvarje uppsats behandlande något viktigt hem- eller samhällsspörsmål och gifven med författarinns kända eminenta framställningskonst.

Detta är den amerikanska
skönhetsdrottningen.

Hvar finns den svenska
medtäflarinnan?

Skönheten en nationalrikedom.

Några reflexioner apropå Iduns
skönhetstävling.

DEN SKEFVA uppfattning af en
skönhetstävling, som stundom kom-
mer till synes hos oss, har föranlett
författarinnan fru Laura Fitinghoff att
påpeka, huru en sådan, rätt uppfattad,
är ett medel att dra fram i ljuset en
skatt af kvinnoskönhet, som borde be-
traktas som en nationalrikedom.

DET ÄR med ett visst intresse jag följer
utgången af den af Idun ledda skönhets-
tävlingen. Detta intresse torde förvåna mer än
en af dem, som anse att skönhetstävlingar i
allmänhet bära en vulgär prägel. Men ser man
saken i stort, är man patriot, känner sitt land
och är öfvertygad om att folktypen återspeglar
vårt lands skönhet och de olika landskapens
hemlighetsfulla egendomligheter, då vill man
häfda fosterlandets företräden äfven på detta
område, när det nu en gång genom Iduns för-
medling gifvit sig in i en internationell skön-
hetstävling.

Sveriges sköna kvinnor — och de äro ej få
— torde dock ofta vara för stolta och för till-
bakadragna, framför allt för rädda att, om
de själfva göra sig till de främsta, bli tillbaka-
visade som de yttersta, för att våga sig fram
för offentligheten.

De skönaste kvinnorna i Sverige finnas, en-
ligt hvad jag för min del iakttagit, i Norrlands-
län Västerbotten, Västernorrland och Jämt-
land. Upp bland fjällens odlade bygder, i de
vida dalarnas björkfagra nejder, finner man
den nordiska kvinnans skönhetstyp. Ej en blå-
ögd, ljushårig, blidt blickande flicka, utan en
kvinna med mejslade, allvarliga drag, med
ögon af tjärnens och de mörkklara fjällvattnens
djup och underbara skimmer och med tungt,
merendels mörkt hår. Hon är smärt, rak och
välväxt, hennes fötter äro små, talet melodiskt
och lifligt, hennes rörelser och handlag lätta.
Hvarest spinnes exempelvis
ett så silkefint lingarn af så
smidiga fingrar som uppe i
Västernorrland? De pappers-
tunna, metervida tunnbröds-
kakorna, hvilkas handterande
fordrar fjäderlätta rörelser, till-
verkas också af allmogekvin-
nor i Norrland. Detta som
bevis för den egendomliga
motsättningen mellan det all-
varstunga, utmejslade i deras
anletsdrag samt det lifliga och
lätta i deras tal och rörelser.
Men skygga och stolt oät-
komliga äro de, dessa Norr-
lands allmogekvinnor, skön-
hetstyperna såväl som de med
alldagliga utseenden.

Om man intresserar sig för
de olika ländernas naturskön-

het, vill man också se den återspeglad i
dessa länders folktyp. Man talar om span-
jorskornas eldiga grace, drömmer om att få
möta en blick ur en italienskas svarta, glöd-
skimrande ögon. Grekinnan — blotta ordet
väcker längtan till antikens värld, där man
tror sig ännu finna skönhetsidealet.

Vårt land, vårt framom andra länder sköna
Sverige med därmed jämförliga företräden hos
folktypen, saknar ännu det rykte för kvinno-
skönhet, som borde tillkomma det. Och detta
därför att vi, klumpigt nog förresten, gärna
sammanställa ett estetiskt uppskattande af skön-
heten med en sinnligt färgad beundran. Hästen,
hunden, allt öfrigt i skapelsen, som i fulländad
form möter en mans blick, får han beundra så
mycket han vill och ta hela världen till vittne
på sin hänförelse. Men inför kvinnan, den
unga kvinnan, begåfvad med några eller kanske
alla de yttre företräden, som göra henne till
skapelsens mästerverk och krona, får han icke
ge uttryck åt en konstnärshänförelse, utan att
hans medbröder ge honom ett mer eller mindre
tvetydigt binamn och kvinnorna själfva be-
trakta honom med vaknande misstro. Det
fordras därför ett visst mod att tala om eller
vilja framdraga de skönheter, som nog mer än
en skulle känna sig hägad att framhålla som
skönhetens, behagets, de symmetriska linjernas,
den pikanta täckhetens representanter. Och
kommer icke vårt land åtminstone i jämbredd
med andra täflande länder, så är felet därvid
till ganska stor del att söka
hos vårt låga sätt att uppfatta
skönhetskulten. Föremålen
själfva äro medvetna om den
klandarsjuka kritik, de skulle
skörda af att framdragas för
offentligheten, och hålla sig
därför mången gång envist,
liksom skamsna undan. Så
var fallet med de unga kvinnor
af typisk svensk skönhet i
Norrland och de västkustland-
skap jag i somras besökte.

— Man skulle bara göra
spektakel af den, som vågade
sig på slikt som att gå och
fotografera sig för att en trodde
sig vara vacker. Så talade
en blond ung flicka med djup-
blå ögon och svartfransade
ögonlock, — typisk grek-

DEN FLORENTINSKA SKÖNHETS-
DROTTNINGEN RINA LUCCI.

KÖP Svart Siden.

Begär profver franko af våra garanteradt
solida sidentyger från 90 öre till kr. 13 pr mtr.

Specialité: Sista nyheter af brud-, sällskaps-
och promenadtoiletter, äfven i kulört och hvitt.

Sändes tull- och portofritt direkt till privata.

Schweizer & Co, Luzern S G, (Schweiz).

Sidentygs-Export. — Kungl. Hoflev.

innefysionomi och figur — där hon, utan
att en min förrådde någon fåfångans tillfreds-
ställelse, i en butik betjänade allmogekunder.
Och samma åsikter hade den ståtliga flicka,
som på en restaurang passade upp vid mid-
dagsbordet. "Hvad skulle folk tro, hvad skulle
de tänka!"

Som en motsättning till svensk uppfattning
skulle jag vilja beskrifva, hur en skönhetstäf-
lan uppfattades i staden Florens. Det var en
hallarnas skönhetstävling. Hela staden följde
den med lifligaste intresse, och när tidningarna
tillkännagåfvö, att smörhandlare Luccis dotter,
den glada, vackra Rina, kundernas älskling,
vunnit priset, var bifall på allas läppar och
hänförelse i allas ögon. Det var på våren,
under karnevalstiden. Rina Lucci, la Regina
del Mercuto, åkte genom staden i elegant vagn,
dragen af eldiga hästar. Som en stolt, lyck-
ligt leende drottning satt hon i sin vagn,
hälsad af folkets jubelrop, öfverhöjd af blom-
mor. I den af staden skänkta festdräkten med
tillhörande dyrbara pärlörhängen gjorde hon
på aftonen sitt inträde på teatern, där publiken
stående hälsade henne och honoratiöres läto
föreställa sig. Senare öfverlämnades heders-
priset: 500 lire. Man talade öfver allt om
hennes skönhet, hennes tjusande behag. Det
var, som om hvarje stadens invånare haft
del i hennes framgång.

Vi gåfvö oss af till hallen för att, när vi
ansågo festruset vara öfver, söka få sikte på
den mycket omtalade, med hemlig fruktan att
finna praktfågeln redan utflugnen.

Spanande drogo vi genom jättehallen. Längst
fram funno vi en pyramid af smörkaggar, och
allvarlig, nitiskt öfvervakande det hela syntes
la Regina del Mercuto, nu i enkel sommar-
dräkt, som de andra hallens kvinnor buro. En-
kelt, värdigt besvarade hon våra förfrågningar.
Hennes far, den gamle smörhandlaren af äkta
florentinsk Michelangelotyp, visade en obehär-
skad naiv belåtenhet, när till och med främ-
lingar kommo för att beundra hans Rina, och
hans belåtenhet delades påtagligen af hela
hallens personal. De logo och nickade mot oss
med förtjusta häntydingar om la Bellas utmär-
kelse. Till sist strålade la Bella själf upp i ett
barnsligt, segerstolt leende. Det var när vi
bådo om hennes fotografi — hennes utmärkelse
skulle gå vidare. Hon log emot hallens gubbar
och gummor och lifsljusa ungdom — gällde
den där blixtnabba, varma glimten ur ögat
honom, dufvoskytten, som långt borta i hallens
ljusdunkel med ögons lågande glöd fångade in
den? Blickar af värme och triumferande stolt-
het följde oss, när vi gingo fram genom hallen
med fotografien. Ut öfver hela världen skulle
ryktet spridas om att i deras land, i deras
stad, i deras hall fanns la Regina, la Bellis-
sima.

Så, just så — med stolt, glad samhälls- och
sammhörighetskänsla — böra äfven vi nordbor
hälsa skönheten och hylla den, när den visar sig.
Ty vi äga, enligt samstämmade vittnesbörd

Claës Hultberg
••• Konsthandel och Inramningsaffär. •••

Alla sorters Taflor och Reproduktioner,
af Fotografiramar. Speglar och Konst-
möbler af eget förstklassigt fabrikat.

Skulptur, Keramik, Porslin. Största lager
18 Birger Jarlsgatan 18

från vårt eget och främmande länder, skönhets-typen renare bevarad än i söderns depraverade nationer.

Från de högt uppsatta sällskapslivets drottningar till allmogehemmens döttrar skulle vi kunna få galleriet af Sverige representerande kvinnor och skönhetstyper fyllt. Skönhet i drag, symmetri i linjer, harmoni i uttryck och rörelse, när de återfinnas hos flertalet af en nations kvinnor (vi tala nu blott om denna skapelsens bättre hälft) är beviset på, att nationen ännu står på höjden af lifskraft.

Svenskornas vackra hållning, i hvilken den världsuppskattade svenska gymnastiken har sin del, deras friska, af smink och puder ofördärfvade hy, allt detta är känt och beaktadt. Svenskarna ge därför intryck af en sund, stolt kraftig nation. Sundhet är skönhet. En sund, skön kropp som omhölje för en sund, skön själ — se där det stora mål, hvartill en skönhetstäflan borde syfta. Och ser man saken så, då söker och framdrager man skönheten såsom en rikedom, i hvilken hela fosterlandet äger del.

LAURA FITINGHOFF.

“Toutou“ i New York.

En serie bref till “Nella“ utgifna och illustrerade af W. Algren.

FJÄRDE BREFVET.

Dogpalace Hotel, New York.

Juni 07.

Min egen vän!

Kan du tänka dig, att den där teaterföreställningen, som jag talade om i mitt senaste bref, var riktigt bra. Teatern var ordnad i hvad man kallar en “roofgarden“, d. v. s. ett slags trädgårdsanläggning på taket af ett af dessa här så vanliga skyhöga jättehusen. Det var egentligen en s. k. varietéföreställning, men ehuru de mest framstående artister på olika områden uppträdde såväl i sångnummer som i smärre farsor, lyckades de ej tilldraga sig något vidare intresse från den blaserade newyorkpubliken. Man fäster sig nämligen här mera vid det märkvärdiga än vid det verkligen konstnärliga.

När därför de ovanligt skickliga fyrbenta aktörerna slutat sitt lilla med artistisk fulländning spelade stycke, som jag strax skall beskriva, hade entusiasmen inga gränser, och applådsalfvorna ville aldrig taga något slut. Man skulle tro sig vara på en apteaters gratisföreställning för fattiga folkskolebarn. De skulle sannerligen ej kunnat mottaga “skådespelarnas“ prestationer med mera oförställd förtjusning. Publiken bestod dock här uteslutande af vuxna personer ur de högre kretsarna.

DANDY, KALLAD DAN.

Scenen föreställde ett torg, till vänster en fonden ett gatuperspektiv och till höger en korffabrik. “Pjäsen“, som kallades “Fyllhunden“, spelades af apor och hundar. Hufvudrollen utfördes af en allt annat än renrasig, ganska simpel bastard mellan engelsk fårhund och

irländsk terrier eller något dylikt vid namn “Dandy“, i hvardagslag “Dan“. Han lär af den nuvarande ägaren, mr Barnold, inköpts i San Francisco för 50 cent från en person, som utbjöd honom på gatan. En riklig “bondhund“.

Det lönar visst mödan att vara af den finaste ras och fått en s. k. vårdad uppfostran, när en så'n där uppkomling efter några månaders träning kan uppträda nästan som en människa. Nu kan du lugnt lägga bort att dansa med framtassarna sträckta i höjden, och jag har då svurit på att aldrig mera gå och stänga dörrar eller apportera näsdukar och allt sånt där förnedrande gyckel. Det är dock allt endast “bosch“ i jämförelse med hvad som utföres af denne hundscenens “Talma“, hvars naturtrogna framställning af “skapelsens mästerverk“ i hvardagslivet alltid kommer att räknas till det mest gripande och realistiska, som någon epok skådat.

Du ser scenen Utom en död hvit katt, som ligger vid rampen, är torget tomt och öde som det i “Barberaren“ före Almavivas serenad. En fyrbent gatsoppare inkommer och sopar torget, men låter på äkta newyorkmanér den döda katten ligga kvar.

Från korffabriken utträder strax därpå fabrikören, en liflig kvadruman, som nafsar åt sig katten, hvilken ögonblickligen förpassas in i den genom bodfönstret synliga korffmaskinen. Denna sättes därefter i rörelse, och några dusin läckra korfvar tillverkas under vederbörlig kontroll, som nu är dagens lösen. Fabrikatet aflämnas på krogen.

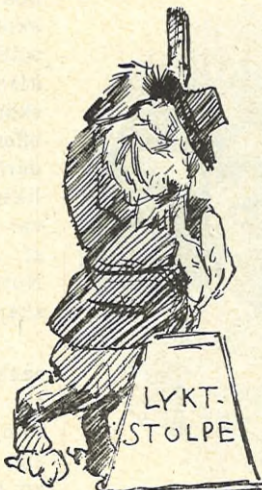
Nu inkommer mr “Dan“ gående på bakbenen med säkra steg, klädd ungefär som “kolingen“ i helgdagsdräkt. Han låtsas först icke titta åt krogen, som han stolt går förbi, men antagligen resonerar han som så, att denna hans själföfvinnelse bör belönas och är värd uppmuntran, hvarför han, sedan han vid rampen gjort helt om, med ett uttryck af själbekänhet och med en liten nick åt publiken med stor värdighet klifver in på krogen, hvars dörrar han själf öppnar.

DAN EFTER FÖRSTA BESÖKET PÅ KROGEN.

uppträder visserligen fortfarande på två ben, men är betydligt “svag i knäna“.

En ung skönhet utstyrd med krinolin och parasoll uppenbarar sig nu, och till henne vänder sig mr “Dan“ sannolikt med olämpliga förslag, ty synbarligen förnärmas skyndar sig den förföljda oskulden in i ett närbeläget hus, hvarifrån hon senare med krinolin och kjolarna uppdragna räddar sig genom ett helt behändigt praktisera sig ned för en steg å husets baksida. Hälten fick stå där med lång näsa, men sannolikt för att trösta sig, återvänder han till krogen, hvarifrån han snart nog åter utkommer i fullständigt berusadt tillstånd samt

ETT SÄKERT STÖD.

raglande så naturtroget, att man skulle kunna inbilla sig vara utanför själfvaste “Masis Knosis“.

Du kan göra dig en förställning om hans utseende genom att ögna på vidstående teckningar, hvilka äro hämtade ur tidningen “World“ med tillstånd af den kände tecknaren mr Vet Anderson.

“Dan“ har tydligen fått “så mycket han behöver“, och när han skall gå öfver scenen, måste han taga sikte på lyktstolparna och hvilat sig vid dem för att ej ramla omkull. Slutligen kan han ej längre hålla sig uppe, och med ett konstnärskap, som skulle kunna väcka afund äfven hos en Coquelin, faller han i fullkomligt redlöst tillstånd till marken.

POLISEN KOMMER!

Nu uppträder en ny personage på scenen. Det är apan “Cocko“, som under en polis-konstapels imponerande förklädnad skyndar fram och undersöker den misstänkta krogkunden. Sedan han konstaterat, att mr “Dan“ ej gående kan föras till kurrar, ringer han på den elektriska alarmapparaten och beställer polisens patrullvagn, som med den för New York be-tecknande brådskan anländer på platsen nästan innan signalen gått.

DAN HÄMTAS MED TJÄNLIGA MEDEL. (EFTER TECKNINGAR AF VET I TIDN. WORLD.)

Mr “Dan“, som icke ett ögonblick fallit ur rollen, låter därefter af polisen släpa sig fram till vagnen, i hvilken han förpassas med hjälp af körsvennen. Och så bär det af med ekipaget. Ridån faller.

Det är att märka, att under hela “pjäsen“ syntes på scenen hvarken sufflör eller regissör: allt gick som en olja.

De applåder, som följde, har jag redan omnämnt; det var ett stolt ögonblick, som jag aldrig skall glömma. Jag kunde ej gifva min tillfredsställelse tillkänna på bättre sätt än genom att till den store konstnären lämna mitt visitkort på en tallrik, som bars upp på scenen.

Visserligen var jag sårad i min fåfänga som öfverklassare, men alla rangskrankor måste falla inför den stora, sanna konsten. Jag kom i gräl med en kritiker. Du vet, de skola ju alltid skälla, men mina kraftiga argument och mina bitande svar afväpnade honom, och med svansen mellan benen fann han rådligast intaga en mindre aggressiv hållning.

Jag skrifer nog snart igen och förblifver till dess

din gamle

“Toutou“.

Maria Lundgren.

ÅTER EN förtjänstfull kvinnogärning att manifesteras, en af dem, kring hvilka intet berömmelsens gny står, men som det oakadt förtjäna att beaktas genom det exempel de gifva på det s. k. enklare arbetets värde.

NÄR "Svenskt Porträttgalleri ur Rikets Ämbetsverk" utkom år 1900, fanns ett enda kvinnoporträtt bland alla de manliga, som fulltaligt representerade vår tjänstemannakår. Det var Maria Lundgren, bokhållare i Patent- och Registreringsverket sedan den 18 jan. 1896. Detta datum är den sista märkesstenen på den trägna arbetsbana, som fröken Lundgren, vid nu nådda 50 år, kan blicka tillbaka på. Född den 27 nov. 1857, skrefs hon in som extra ordinarie vid Telegrafverket 1875. Efter att ha haft förordnanden i Norrköping och på Dalarö, blef hon 1874 ordinarie, med tjänstgöring å Telegrafbyrån vid Brunkebergstorg.

Den 2 jan. 1885, den dag då Kungl. Patentbyrån öppnade sina ämbetslokaler, började hon sin tjänstgöring i ämbetsverket. Hon anställdes först som biträde vid renskrifning, men fick snart börja sätta sig in i åtskilliga löpande göromål.

Kungl. Patentbyråns d. v. chef, n. v. landshöfdingen greve Hugo Hamilton, insåg till fullo den stora insats af arbetskraft ämbetsverket hade att räkna på i hennes duglighet och, som redan är nämnt, blef hon den 18 jan. 1896 utnämnd till t. f. bokhållare. År 1897 ställdes ämbetsverket på ordinarie stat och 1899 skedde hennes utnämning till ordinarie bokhållare i Kungl. Patent- och Registreringsverket. Därmed blef hon också den första svenska kvinna, som erhölet kungl. fullmakt på en första gradens tjänst. År 1898 hade hon redan lämnat Telegrafverket.

De som stått henne nära sedan ungdomen och sett henne på hennes olika arbetsområden, från den tid, då hon i telegrafens tjänst, med aldrig felande tillmötesgående, betjänade allmänheten, under det hon med snabbhet och klarhet skötte expeditionens öfriga olika göromål, och till den tid, hon ägnade hela sin samlade kraft åt Patentverket, känna den plikttröhet, som besjälade henne i arbetets små kraf såväl som i dess större tillmätta fordringar. Denna pliktens själfkänsla, i förening med en sällspordt klar blick för göromålens förenkling och centralisering, har gifvit henne en alldeles enastående plats i samhällets och statens tjänst. Ty medan våra framåtsträfvande kvin-

nor i djupa led stå väntande på de nya lagparagrafer, som skola bräcka stängda murar, har en ensam kvinna, tyst och oförmärkt, genom den egna förtjänstens oskrifna diplom, nått den plats, till hvilken hon genom sitt kön var oberechtigt.

Här är ej rätta stället att detaljera hennes mångsidiga ingripande i göromålens ordnande. Vare det nog sagdt, att under de snart gångna tjugotvå år hon arbetat i Patentverket, hon med sitt klara hufvud, sin osvikliga plikttröhet och sällsporda arbetsförmåga gjort ämbetsverket ovärderliga tjänster, medan hennes taktfulla och redbara väsen förvärfvat henne förmäns och kamraters sympatier och högaktning.

Till det erkännande, som nu visats henne på hennes högtidsdag, fogar sig en osökt förhoppning, att hon länge med oförminskade krafter måtte kunna stå kvar på den plats, där hon så väl behöfs, och där hon offrat sitt osparda intresse och det bästa af sin lifskraft.

E. S.

Min gudmor.

En verklighetsskildring från åttiotalet af Anna Knutson.

(Forts. fr. föreg. n:r.)

MIN MOR sade icke så för att lägga ut några giller, men det var ju ett faktum inför hvilket hon kunde betänka sig. Och hvad som nu verkade, men tant Maria blef plötsligt lifvad för saken och sade med rörande tolerans: "Man bör inte vara för sträng. Vi kunna ju gärna gå dit för en gångs skull. Beate Häckensköld är verkligen en så allvarlig kristen..."

"Tag inte psalmboken med," sade jag då tant tog fram sin stora, violetta sammetsbok med guldkorset på pärm. "De sjunga inga psalmer. Jag har deras sångbok."

"Jag har aldrig gått ut en söndagsförmiddag utan psalmboken," förklarade hon med något högtidligt i tonen. "Jag bär den ju i alla fall själf."

"Jag skall gärna bära den," sade jag, villig att draga alla bördor, enda t hon följde min stråt. "Nu får tant ha bägge händerna i muffen."

*

Ja, det var en härlig morgonstund, det kunde nu inte bestridas, och tant Maria såg helt belåten ut, då vi nått målet och inträdde i bönesalen. "Åh barn, det är ju riktigt fin publik," hviskade hon, "vi gå väl litet längre fram. Där är Beate Häckensköld. Jag undrar om hon observerar mig. Du kan gärna se efter om hon tittar hit."

Härmed lutade hon sig andaktsfullt ner i bänken.

Kring talarestolen slöt sig, som vanligt, en ring af fruntimmer och nya flockar trängde sig dit. Pastor Z. gjorde en afvisande åtbörd med sin magra hand och uppmanade dem att gå längre ner i salen, där det fanns platser kvar. "I hören precis lika bra där som här," påstod han litet nervöst.

När det sedan ändtligen blef tyst, började han bedja: en kort, innerlig bön, som med ett kraftens tag grep i hjärterötterna och tvang tanken syssla med högre ting.

Tant Maria tycktes belåten. Sången, som sjöngs, råkade återfinnas i psalmboken och det höjde intrycket af det hela. Hon knäppte också upp sin sammetsbok med en blick, som tydligt sade: "Jag visste allt hvad jag gjorde."

Under predikan anförde hon mig äfven, att hans utförande var likt en viss hofpredi-

NITTIOSEX (96) % af befolkningen såväl barn som vuxna lida af tandröta. Orsaken till detta sorgliga förhållande är i de flesta fall:

FÖRSUMMAD skötsel af tänderna från tidigaste barndomen!

Använd därför redan från barndomen

kants. "Ja, det var en ovanlig förmåga, verkligen ovanlig!"

Tant och jag gingo emellertid gatan upp för att få oss en promenad i den vackra middagsstunden. Men vi hade inte hunnit långt, förrän tant häpen utbrast: "Jag har glömt min psalmbok, min psalmbok! Vi måste störta tillbaka och hämta den!"

Vi bokstafligen störtade och under språngmarschen utalade tant ideligen de orden: "Det vore underligt, bra underligt!" Men jag reflekterade inte vidare öfver hennes förundran, ty hela min åstundan var att komma in och få rätt på boken. Dörrarna voro lyckligtvis ännu öppna och vi sökte och sporde, men fingotyvär hvarken se eller höra talas om någon gredelin sammetsbok med guldkors på pärm.

På det hela taget var det ju en småsak allsammans, men tants ansikte riktigt mörknade af grämselse och hon sade med ett slags retsam resignation: "Ja, jag visste det."

"Hvad skulle vi då rusa hit för?" undrade jag med hjärtat bultande efter språngmarschen.

"Ja, jag kan ju inte veta om jag har tappat den på gatan eller glömt den kvar," återtog hon dystert. "Det gör också detsamma, ty det är i alla händelser ett straff, därför att jag gått och hört på villfarelse. Något sådant hade aldrig hänt mig i statskyrkan, det vet jag! Kanske någon af de där "medlemmarne" har rent af stulit boken. Där satt en människa bredvid mig, som bara himla de sig och miss brukade Guds namn. Jag misstänker honom..."

"Gör inte det, tant," afbröt jag upplelsen, "tant har nog tappat boken. Vi skola anmäla på närmaste poliskontor, vi skola annonsera."

"Bry dig inte om det, barn. Det skulle så vara. Jag har aldrig förut varit på en bönesal och vår Herre vet nog hvad han gör. Men det smärtar mig, att boken var ett minne efter en kär alliden väninna."

Jag kände mig så skyldig som hade jag tagit boken ifrån henne med våld och slungat den i sjön. "Åh, hvad jag ångrar, att jag öfvertalade tant att följa med," utbrast jag ovillkorligen.

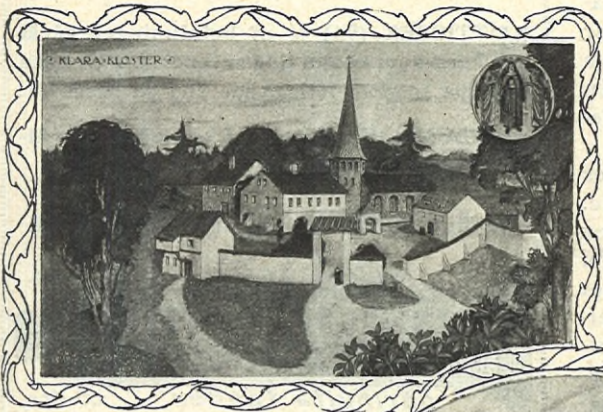
"Ja, min guddotter," medgaf hon strax, "det kunde du ha besparat mig, men nu tala vi inte mer om den saken. Nu ta vi väl den omtalade promenaden. Jag behöfver verkligen andas ut efter den där instängda luften."

*

Vi promenerade både långt och länge, men det var då sannerligen ingen lustvandring. Tant talade inte ett ord om missödet med boken, men hon kom in på andra föga behagliga ämnen. Jag erinrar mig nästan hela samtalet, från början till slut, och det var då riktigt späckadt med uddar, hvasst stickande, inte det minsta silkessvepta eller blomstersirade. Åh nej, det fick allt gå utan krus, när det bara gällde mig. —

LUZERN

Förnäm vistelseort under sommaren.
G: D HOTEL NATIONAL
Härligaste läge vid Vierwaldstättersjön. Rum från 4 kr. Ill. prospekt gratis.

“Nedslående... och hvarför då?”

“Där finns ingen sann gudsfruktan,” framsuckade hon, “och inte riktigt hemlif heller. Flickorna arbeta förstås, men de äro ju klädda som modedockor, och hvad de förtjäna, går väl egentligen till nöjen och grannlåter. Din far har sina förtjänster, det vill jag inte förneka, han sträfvar som en slaf från morgon till kväll och är

När vi mötte en gulgänglig, ful ung man med hvitt hår och rödfnasig hy, utbrast tant ifrigt: “Se på honom, Karin! Sådan såg din far ut i sin ungdom, precis sådan!”

“Åh, pappa är inte alls lik den där fulingen,” protesterade jag harmset.

“Inte *nu*,” min flicka, svarade hon mildt, “jag sade ju: i sin ungdom.

på sitt sätt hederlig och godhjärtad, men ack, han är ju fullkomligt gudlös. Den stackars Klara, det finns då ingen människa på jorden, som jag har ett sådant deltagande för!”

“Det är väl därför, att hon har fyra flickor,” inföll jag litet bittert.

“Mycket för det också,” medgaf hon “ty inte

Din far har ett sådant där utseende, som vinner på att bli gammalt!”

Jag var pappas afbild och tant Marias ord smekte således inte min fåfänga.

Men tant fortsatte på samma sätt och yppade helt oförbehållsamt att besöket i vårt hem gjort ett mycket nedslående intryck på henne.

nog med att I själfva ären förvillade af denna förfärliga tidsandan, men I hafven äfven till en viss grad förvillat henne. Hon går ju, hon med, och hör på irrläror, drifves som en rö för alla väder och ursäktar och försvarar än den ene och än den andre af de där falska profeterna.

(Forts.)

NÅGRA AF OLLE HJORTZBERGS ALFRESKOMÅLNINGAR I DEN NYRESTAURERADE KLARA KYRKA I STOCKHOLM.

I de fyra hörnen Klara kyrka genom olika tidsåldrar från det äldsta Klara kloster till våra dagar. I midtgruppen sju takmålningar ur Kristi lefnad.

EN TIDSENLIG
FRANSK STATSINSTITUTION.
NÅGRA ORD TILL

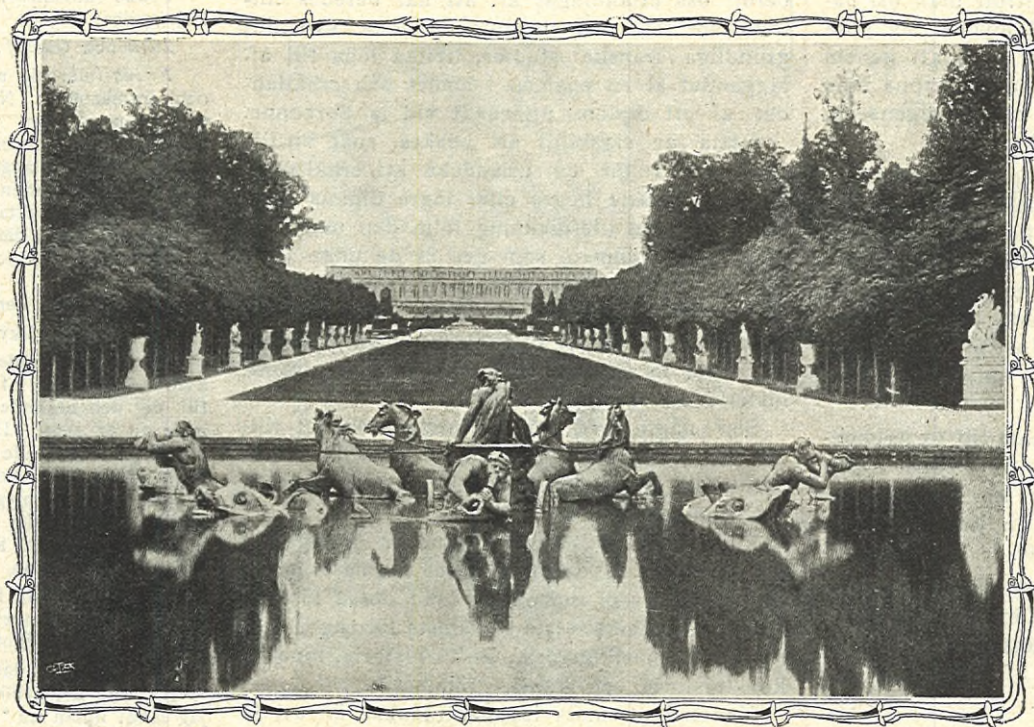
IOTALIGA svenska hem dryftas årligen den rätt vanskliga frågan, hur man i Frankrike, helst i Paris, skall kunna finna en väl rekommenderad familj eller ett lämpligt pensionat, där man lugnt kan placera husets unga dotter, som önskar förkofra sina kunskaper i franska och tillika under säkert beskydd få se åtminstone en flick af den stora, lockande, okända världen utanför hemlandets gränser.

Man väljer och väljer, man infordrar referenser, och under denna sysselsättning kommer till ens öron den ena härresande historien efter den andra om äfventyr och obehag, för hvilka andra unga landsmaninnor blifvit utsatta och som nu skrämman upp det moderliga och faderliga hjärtat, då det gäller att skicka ut hemmets älskling bland mer eller mindre inbillade faror.

Och så väljer man så väl och samvetsgrant bland de otaliga adresserna, att vår lilla pensionär omsider kommer i ett högst respektabelt pensionat, där eleverna halfsvälta, och där i hvarje fall undervisningen icke förskaffar den stora fördelen att föra med sig hem ett vederhäftigt kunskapsbetyg.

Slipper vår lilla svenska undan pensionatet, så återfinna vi henne esomoftast inburad i en privatfamilj, där en prudentlig duenna mot en dryg afgift meddelar sin skyddsling en underhållig undervisning och i nio fall bland tio af malplacerad omsorg utestänger henne från allt det ovärderligt rika, utvecklande och storslagna, som en vistelse i utlandet borde skänka henne.

Visserligen har L'Alliance Française ordnat många förträffliga kurser för utlänningar på olika orter inom Frankrike, men dessa kurser lämpa sig blott för mera försigkomna unga kvinnor, t. ex. lärarinnor, ty deltagarna måste själfva ordna för

SLOTTSPARKEN I VERSAILLES.

sig därute och skaffa sig privat bostad eller lämpligt pensionat.

Det lönar sig icke här att ägna ett saknadsens ord åt de försvunna klostren. Jag är ej blind för deras många skuggsidor, men jag skall aldrig kunna glömma deras charm och deras tysta poesi. Låt vara, att studierna i de höga salarna voro ensidiga — allvarliga och trägna voro de likväl. Ordning, försakelse och disciplin lärde man sig där och också andakt — icke endast inför Mariabilder och vaxljus, utan inför lifvet, som väntade en därute på andra sidan hvalfbågefönstrens galler.

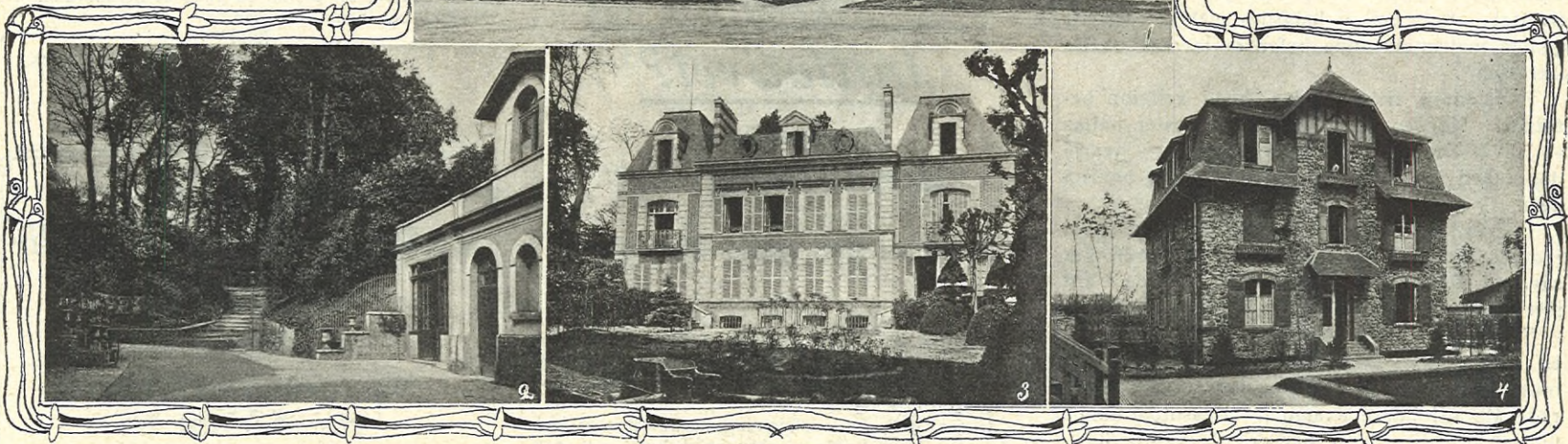
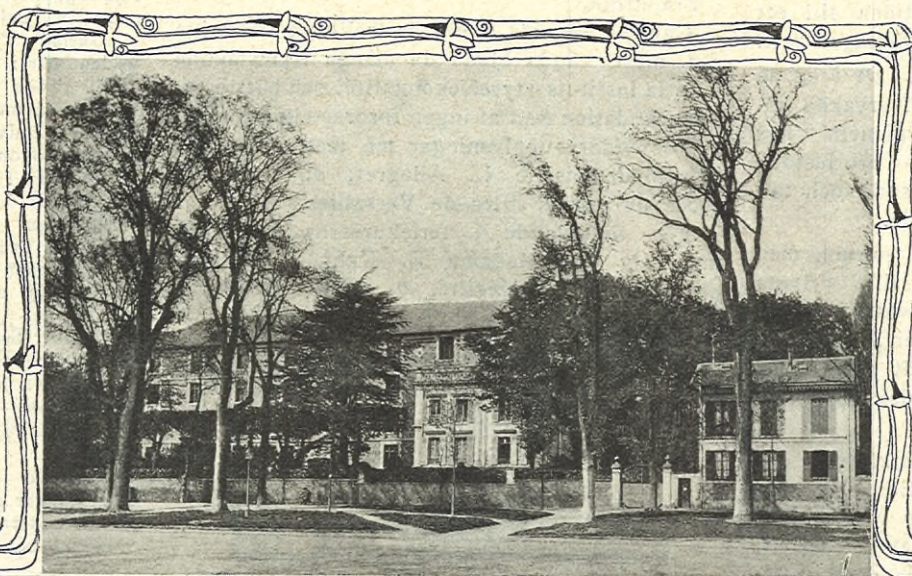
Men de finnas ej mer. Och stor var — det kan jag försäkra — den oro, som grep en hel

Skulle då icke staten nu, då den äfven åtog sig flickornas undervisning, begå ödesdigra misstag och göra de unga fransyskorna till lärda i stubb i stället för att väcka och utveckla de moraliska egenskaper, hvilka äro så nödvändiga för dem, som framför allt ha till uppgift att bli makor och mödrar, att bli familjehärens prästinnor?

Dessa farhågor ledde till åtgärder, hvilka för oss i Sverige förefalla egendomliga och främmande, då det gäller statens institutioner, men som särskildt med hänsyn till de enorma afstånden inom de stora städerna, gatulifvets faror m. m. helt säkert äro välbetänkta.

Vid flicklycéerna — åtminstone i Paris — mottagas ett flertal elever såsom "demi-pensionnaires". D. v. s. att då de om mornarna under lämplig eskort förts till lycéet, kvarbli de där, liksom vore det ett provisoriskt hem, och intaga inom lycéet sin lunch och sitt mellanmål för att först återvända till det verkliga hemmet till den sena middagen. Liknande åtgärder ha vidtagits vid några statens gossläroverk.

Men hvar skola väl alla de unga flickor, hvilka delvis från utlandet strömma till Paris för att följa lycéernas utmärkta undervisning och skaffa sig sina diplom, finna en tillflykts-

FRÅN LYCÉE DE JEUNES FILLES DE VERSAILLES. 1. LYCÉETS HUFVUDBYGGNAD. 2. INGÅNG TILL PARKEN. 3 O. 4. ETT PAR AF VILLORNA.

DEM, HVILKA ÄRNA
BEDRIFVA SPRÅK-
STUDIER I FRANK-
RIKE.

massa upplysta och frisinnade personer inom Frankrike vid den tidpunkt de stora omhållningarna inom skolväsendet ägde rum.

Inom den franska bourgeoisie mer än annorstädes är tendensen den, att den unga flickan skall uppfostras framför allt till att fylla en plats inom hemmet.

Så stora klagomål ha ständigt höjts och göra det framgent öfver hur statens skolor för gossar med sin hårda disciplin och slentrian döda allt initiativ inom individerna.

ort, som står under god kontroll utan att påminna om kasern — som så mycket sig göra låter motsvarar ett godt hem utan att genom ett alltför högt pris uteslutande öppna sina portar för en elitklass, icke en intelligensens, men en penningens elitklass?

Det blef en samling högt uppsatta och framstående lärde män, hvilka kalla sig "amis de l'Université", som satte sig före att söka lösa den svåra frågan. Bland dessa män räknas — som måhända gruppens mest intresserade deltagare — Gabriel Monod, den ryktbare historikern, "membre de l'Institut, professeur au Collège de France" och gift med Victor Hugos dotter.

Det lycée dessa män utvalde till experimentalfält för sina sträfvanden är beläget i den vackra, på historiska minnen och konstskatter så rika staden Versailles, en kort järnvägs- eller spårvagnsfärd från Paris.

Les maisons d'éducatons du lycée de jeunes filles de Versailles — den första institution i sitt slag, som åtnjuter statsanslag — utgör en vacker villakoloni, omgifven af trädgårdar och vidsträckt parkanläggningar.

Villorna ligga i lycéets omedelbara närhet och vid en af de gator, hvilka mynna ut i den storslagna Avenue de Paris, som leder fram till Versailles' imponerande slott.

Eleverna erhålla icke endast sin undervisning vid lycéet af de mest framstående lärarekrafter, men äfven deras hemstudier och läsläsning öfvervakas af lärarinnor, hvilka tillhöra lycéets lärarepersonal.

Hvarje villa inom kolonien har sin husmor, som söker göra de unga flickornas hemlif behagligt. Ofta äro lycéets lärare och lärarinnor inbjudna att tillbringa aftonen i de olika villorna. Där musiceras och deklameras, där lösas lifsproblem och skrattas ungdomligt muntert.

I de stora parkanläggningarna idkas allehanda sport, och när vädret förhindrar uteliff, företagas ströftåg genom Versailles' slottssalar, där de härliga konstskatterna tjäna till ett åskådningsmaterial af sällspordt storslagen halt.

Det behöfver knappt nämnas, att i en så utomordentligt väl skött och öfvervakad institution all häryn tages till hygien. Två läkare — hvaraf en ögonläkare — äro fästade vid den. Födan är riklig och sund och underställes ofta läkarens bedömande.

Eleverna äro fyra om hvarvart sofrum, men hvarje elev har dessutom sitt lilla privata toaletterum, där varmt och kallt vatten städse finns till disposition liksom äfven en varmdusch. Mot högre afgift erhålles enskildt rum. Alla villorna äro försedda med elektrisk belysning och värmeledning.

Till denna enastående och förstklassiga anstalt ha strömmat utländskor från alla håll, blott ännu icke — så vidt jag vet — från Sverige. Och ett af ledarnes mål är just att genom institutets anda befördra internationella intressen.

Fullständig frihet råder, hvad religion beträffar. Morgon- och aftongudstjänster hållas — såväl katolska som protestantiska — hvarje dag, men blott för dem, hvilka önska bevista dem.

Likaså lämnas speciellt utländskor stor frihet i deras rörelser. De kunna företaga vandringar såväl i Paris som i Versailles, om de blott försett sig med föräldrarnas skriftliga samtycke.

Till detta lycée med sin villakoloni komma en hel mängd unga fransyskor från mindre framstående landsortsskolor för att här förbereda sig till högre examina. Dessutom kunna flickor af alla åldrar här erhålla vanlig flickskoleundervisning. Men hvad som närmast

berör oss utlänningar är, att här beredes tillfälle för oss att uteslutande idka särskildt grundliga franska studier, hvilka leda till afläggandet af en examen i ämnet och erhållandet af ett diplom, utfärdadt vid la Sorbonne.

Detta är särskildt att beakta, enär hittills enda sättet för en utländska att erhålla ett franska statens högre eller lägre diplom varit att i all sin utsträckning följa den undervisning i alla ämnen, som ges åt de unga fransyskor, hvilka ärna aflägga sin lärarinneexamen. Till och med i de kurser, som Alliance Française ordnat för utlänningar, ingå en massa mer eller mindre onödiga ämnen såsom fransk historia och geografi m. m.

Sist några ord om de utomordentligt tilltalande *feriekurser*, hvilka hvarje år för såväl herrar som damer hållas vid lycéet under augusti och september.

Plats beredes då för utländska deltagare i en eller flere af de för tillfället tomma villorna. De ämnen som behandlas vid dessa föreläsningar af universitetets förnämsta förmågor äro: litteratur, musikhistoria, kulturhistoria, fonetik, konsthistoria och fransk grammatik.

Kan något mera idealiskt tänkas än att få genomströfva slotten i Versailles, St. Germain m. fl., alla Paris' muséer, statens gobelängfabrik, Sèvres porslinsfabrik i sällskap med framstående lärde, konstnärer och museimän?

Ett kort, som skänker rättighet att deltaga i dessa dagliga konstnjutningar och studier under en månad, betingar det anspråkslösa priset af 60 francs!

Pensionspriset i villakolonien för feriekursdeltagare är äfven mycket måttligt — 6 à 8 francs om dagen.

Äfven kostnaderna för de unga flickor, hvilka åtnjuta undervisning vid lycéet och ha sin bostad i kolonien, äro särdeles måttliga: 1,000 à 1,100 francs per läsår, all undervisning utom i musik inbegripen.

Se där i få ord, hvad jag önskat delge mina landsmän till gagn för dem, hvilka söka ett godt hem och god undervisning för sina döttrar i Frankrike.

Gabriel Monods namn är troligtvis i Sverige det mest kända bland de många framstående i detta instituts styrelsekommitté, och bättre rekommendation kan af ingen fordras eller önskas.

För vidare upplysningar må man vända sig till Mademoiselle L. Allegret, directrice du lycée de jeunes filles de Versailles.

För deltagande i feriekurserna hänvände man sig till Madame E. Kahn, professeur agrégée de l'Université, 9 avenue de Paris, Versailles.

November 1907.

GABRIELLE RINGERTZ.

Bör kvinnan ta initiativet?

En diskussion om

“Herta Marks idé”.

“Mannen och hans öfverman”.

IX.

PERSONERNA: John, juris stud. Gustaf, hans bror. Frans. (Alla tre till äktenskap lediga. Högst intresserade af konst och litteratur. John en mycket lyckad tillfällighetspoet.

Scenen ett rum i skymning hemma hos de båda bröderna. Dessa sitta uppkurpa i hvar sitt soffhörn. Bolma som skorstenar, och må godt.)

Frans (kommer inklistvande från tamburen med ett): Hej, gubbar.

John och Gustaf: Hej, hej!

Frans (slår sig ned i en hvilstol, tänder en cigarr och framkastar): Nå, grabbar! Hvad säger ni om diskussionen, som pågår i Idun? Jag ögnade just igenom ett par insändare, innan jag gick hit.

Gustaf: Inläggen äro lika omöjliga som själva “Campanula-historien.”

Frans (helt sakta): Säg inte det. Något berättigadt ligger likväl däri.

John (uppprusande): Hvar har du fått de grillerna ifrån?

Gustaf: Hela hennes idé är bosch.

Frans: Men likväl...

John (afbrytande): Hvad pratar du nu? Om den kvinna du älskar af hela ditt varma, rika hjärta, kom till dig och bekände: “Frans, jag älskar dig.” Hvad hade du då sagt? Du hade bleknat af harm och rodnat af vrede. Du hade känt dig som ett få, ett nöt, en tafatt äsna. Du skulle tro, hon tänkte om dig: Du är allt en bra blyg och försagd stackare, som inte vågar kläcka ur dig “de där orden”. Du hade faktiskt blifvit ett få, och hennes kvinnlighet hade betydligt sjunkit i dina ögon.

Frans: Vet du hvad jag skulle svarat henne?

John (afbrytande): Se'n du hämtat dig så pass, att du kunde säga något.

Frans: Näja, låt vara det. Jo, jag skulle sagt: “Kära du, det behöfde du inte säga mig. Det visste jag långt innan nu.”

Gustaf: Just däri ligger det. Det är därför, hennes idé är bosch.

John: Precis. Inga förnuftiga människor gå väl åstad och förlofva sig utan att först haiva hvarandra riktigt kära. Kärlek behöfver inga ord. Den märks i blicken, i tonfallet. Den ligger i själva luften. Kvinnligheten behöfver därför inte utsätta sig för någon skymf. Inte bjuda ut sig, så godt som. Det blir blott en variant af prostitution.

Gustaf: Ja. Tänk bara på Bernhard Shaws' “öfverman”, när hon säger sin glänsande replik: “O, du. Ingen karl kan stå emot, om man riktigt lägger an på honom.”

John: Just det. Att lägga en utan att behöfva tumma på sin kvinnlighet, det är så det skall vara.

Frans: Ja, det är nog sant. Men i vissa fall...

John (afbrytande): Hvad pratar du om specialfall? Du menar väl inte en sådan där tafatt, blyg, försagd karlslok, som inte skulle våga fria för allt i världen?

Gustaf: Sådana ska vi tala tyst om.

Frans: Men tänk då på en fattig fan, som blir uppriktigt kär i en ädel, ren kvinna med mycket schaber. Hennes låga lyser lika klart, men han vågar inte röja sig, af fruktan för att hon skall tro, att han friar endast till guldet.

Gustaf: Tja. Guldet har ju tyvärr så många företräden här i lifvet. Men inte behöfver “guldkalfven” därför ikläda sig byxor.

John (leende): Nej! Hon kan helt enkelt luta sitt förtjusande hufvud mot “hans” skuldra och med sina tränande ögon söka hans.

Gustaf: Tja! Så är allt all right. Dylikt praktiseras ju dagligen och stundligen. Inte skulle den där “Campanulaidéen” komma att göra dessa äktenskap sällare.

John: Tvärtom. Vid minsta inurra på tråden skulle “öfvermannen” hänfullt slunga “männen” midt i ansiktet: Tig, din tafatte stackare! Minns! Det var jag som friade.

Frans: Så hade vi fått ett äktenskapligt stridsäpple mer, till de många förut.

Gustaf: Naturen har nu en gång lagt initiativet hos mannen. Hvarför opponera dig mot naturen?

Frans: Tja. Det är nu en gång så, och därmed punkt.

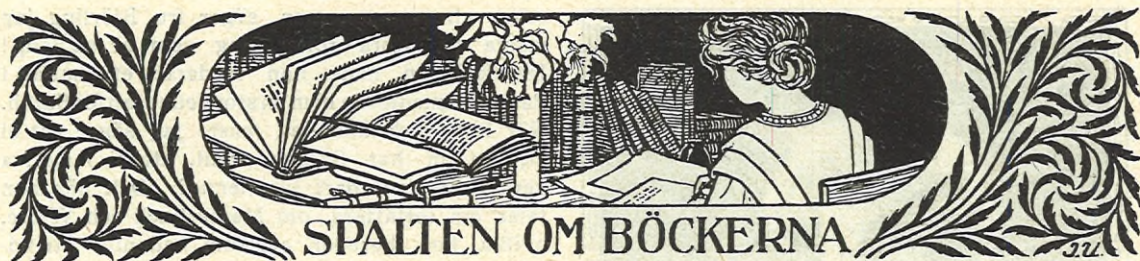
(Det har mörknat. Ljus strömmar in genom rutorna och tränger genom rökmolnen. Alla tre resa sig och gå till teatern, för att än en gång se Bernhard Shaws: “Mannen och hans öfverman.”)

Ridå

AGAPETUS.

**Tidningen Iduns
Redaktions- och Expeditionslokaler
äro flyttade till
Mästersamuelsgatan
n:r 43, en tr.**

Lagermans flytande putspomada BONAMI.

Här förläggare, som önska nyttkomna arbeten anmälda, behagade insända två ex. af desamma till redaktionen af Idun.

FRÖKEN *Hilma Söderberg* har med sin roman *Den höga visan* vunnit ett litterärt pris i en illustrerad veckotidning, liksom hon sedan i Iduns dramatiska pristäflan eröfrat icke mindre än två af palmerna. Det är mycket pris på en gång. Om de dramatiska verken har jag ingen kännedom; det är möjligt att de uppenbara några af författarinnans starkare sidor. Men romanen är nära 300 tättryckta sidor lång, och det vill mycket till för att ett så digert verk skall förmå fångsla vårt intresse alltigenom. Möjligen beror volymen på något stadgande för täflan dit den sändes — men detta har intet med konst att skaffa och kan ej i och för sig vädja till öfverseende.

Utän tvifvel är H. S. en ung dam med ett lifligt ingenium. Hon är talför och ifrig att få tala ut. Hennes personer öfverrösta hvarandra, och de imponera henne själf mer än de lyckas göra det med läsaren. Romanen är en roman i konversationer, hufvudsakligen i hvad man populärt brukar kalla den spirituella genren. Synnerligen djupt gå de ej och någon egentlig människokunskap röja de icke. Men boken är ofta nog så liffull, den är inte tråkig och stillen pekar på bestämda utvecklingsmöjligheter. Det som fattas är sådant som kan vinnas, och begåfningen kan icke bestridas.

Med alla sina brister bekänner jag att fröken S:s bok i alla fall roar mig mer än fru *Annie Åkerhielm-Quiding: De gamla roman* m. fl. berättelser, sin förf:s sjunde prosaarbete. Denna är dock omsorgsfullt framförd, skrifven med mycken rutin och med en bestämd ton af hemmastaddhet hos publiken. Kanske är det just denna ton som fördärfvar det. Det är något välment, litet vist i den som icke är sympatiskt, något tendentiöst och moraliserande i själfva lynnet, som ingenting har med konstnärens vackra kärlek till lifvet i alla dess former att göra. Och detta är skada. Bokens tyngdpunkt ligger i titelnovellen med dess älskvärda ton af "gamla goda tiden". —

Fru *Anna Wahlenbergs* nu utkomna roman heter *Sömnängerskan*. Författarinnans styrka ligger nog på det hela taget i den korta berättelsen. Hon har en vänlig och sund blick på hvardagsmänniskorna och deras små lif, föraktar hvarken köket eller jungfrukammaren och har verkligen sinne för det centrala i en historia, något som icke alltid hos kvinnor är så vanligt. I romanen bli dessa goda egenskaper emellertid något uttänjda och framställningen saknar alltför mycket den inre verklighetens relief, dess intressanta och betagande dager- och skuggspel, kanske rentaf dess nervositet. Det blir något af en röst, som talar och talar ut ur ett ensamt rum. Men rösten är klar och vet hvad den säger, och af de böcker af fru W. jag läst är *Sömnängerskan* en af dem jag tycker mest om.

Ännu en fjärde bok af en kvinna: *Mitt äktenskaps ve*, till hvilken intet författarnamn är angifvet.

Boken tillhör bikternas kategori och afsäger sig anspråken att vara litteratur. Den börjar och slutar med en kvinnas förtviflade fråga: hvad skall jag göra? — Historien rör sig om ett äktenskap, som sköflas på grund af mannens dryckenskap. Hustrun älskar denne man,

och därom är intet att säga, ty kärleken går sina vägar för sig och är obevekligt rotad i helt annan mark än vårt förstånd. Dessa makar äro förmögna, de tillhöra den s. k. fina världen, det är ej tal om någon ekonomisk kris. Men i äktenskapet födes efter två friska barn ett tredje, som är idiot, och det födes under perioden sedan mannen börjat dricka och komma hem berusad och begära sin hustru — som icke nekar. Har man nu lof att ansvarslöst föda idioter till världen? Se där den ångestfulla frågan, där boken ställer oss ansikte mot ansikte med ett af tidens problem. Det är ju icke endast spritbelastningen, som kan ha ödesdigra följder för den blifvande generationen — men här gäller det emellertid denna. Man rådfrågar en läkare, hvars råd dock förkastas af maken som särande hennes sinkänslighet eller rättsbegrepp. Hon föredrar att utvisa mannen ur sin sängkammare. Han går, förtviflad, och han skaffar sig en älskarinna. Där stå vi. Där är detta äktenskaps ve.

Råda bot är icke så godt. Tönen i dessa sidor är äkta i sin sorgsenhet och har något försynt och fritt från bitterhet, som väcker medkänsla. Men praktiskt har läkaren redan löst frågan, och dit han icke når, dit nå ej heller vi andra: till konflikten mellan förnedringen, som växer en öfver hufvudet, och å andra sidan önskan att trots allt, för egen skull och för hans skull, som man älskar, behålla honom kvar — en konflikt som till sist hvar och en kommer att lösa efter sitt eget väsens hemliga lagar.

Här ett streck och nu ett par novellböcker. Vi ha *Artur Möllers Det hvita djuret*, fyra utkast. Det hvita djuret är människan i hennes nakenhet och ohöjda driflif och boken är ingen pryd bok. Den bästa af berättelserna är den första, *Dionysus i päls*, som (kanske mot författarens intentioner) blir en utmärkt nykterhetspredikan tack vare den afskräckande och realistiska skildringen af en fyllerinatt i en småstad och af rusets glömskebringande välsignelser. —

Vida yngre väger *Sigfrid Sivertz* med berättelsesamlingen *Cirkeln*. Den är förträfflig, en af de vackraste samlingar små noveller vi fått på länge. Det är öden som röra sig, dunkla och drömska, långt innanför tingens yta, öden som ingen sett och hvilkas rötter bottna djupt i lifvets brunnar, detta lif hvilket författaren så sällsynt vackert kallar "det ständigt blommande undret". Det knappa utrymmet här förbjuder mig tyvärr det utförliga omnämmande jag skulle önskat ge.

Se här slutligen listan på ännu några af de inlämnade böckerna.

Gustaf af Geijerstam: Den eviga gåtan. Roman. En äktenskapshistoria, säkert välkommen för alla dem, som hålla af G:s konst, hans underliga vision af det underbara i det lilla. — *Fredrik Vetterlund: Tidiga ungdomsår*, några scener ur känslolifvet i de ömtåliga och oåtkomliga tonären. Särskildt sidorna i bunden form äro suggererande. — *Mila Hallman: Målare och urmakare, flickor och lösdrifvare*. Kulturhistoria. Rolig. *Jenny Engelke: Fru Patronessan*. Ur ett gammalt släkt-arkiv. *Christina*

Nilsson: I skärselden. *Adolf Nygren: Utkant*. *Berättelser från bakgatan*. *Ingegerd Lagerström: Enslingens bok*.

Till några andra, särskildt till diktsamlingarna, skall jag återkomma nästa gång.

MARIKA CEDERSTRÖM.

Barn- och ungdomslitteratur.

IV.

Pojkböcker.

GUSTAV FRENSSEN: Peter Moors färd till Sydvästafrika. Pr. 2: 50. Wilhelm Billes förlag.

Då Gustav Frenssen skref sin märkliga bok Peter Moors färd till Sydvästafrika, var det säkert ej hans afsikt att skänka det tyska folket en ungdomsbok. Och dock torde Peter Moor bli läst och älskad af många generationer ungdomar, ett bevis sålunda på sanningen af Theodor Storms bekanta paradox: "Om du vill skriva för ungdom, så får du icke skriva för ungdom."

Starkast af alla de intryck läsningen af boken lämnar är känslan af sanningen däri. Det är verkligheten, som möter en. Vare sig det gäller skildringen af landet och naturen eller berättelserna om farorna, striderna och försakelserna, så känner man att författaren är hänsynslöst ärlig, ja, någon gång blir han rent af brutalt ärlig. Ovilkorligen säger man sig, sedan man läst boken, att Frenssen själf måste ha varit med truperna därute i Afrika och kämpat mot negererna. Så är det emellertid ej. Men hela innehållet i boken har han fått sig meddeladt af några holsteinare, som deltagit i fälttåget och af hvilka den ene en lång tid låg sjuk på ett lasarett i Hamburg. Frenssens konst är väl ej mindre för det? Eller är det ej konst att kunna gifva läsaren en fullständig illusion i fråga om hvem som talar? Det är ej Frenssen man möter i boken, det är den 16-årige Peter Moor — just så måste man ha talat, känt, tänkt. — Och just för att författaren är så oblidkeligt ärlig, när det gäller att skildra alla fälttågets skuggsidor, gripes man starkt af den fosterlandskärlek, som strömmar emot en. Den är inte stolt och braskande, utan tyst och nästan skygg. Men hur mycket mer äkta verka ej här de få orden än alla de patentpatriotismens stolta fraser, som förekomma i en del tyska kolonialskildringar, tillkomna i akt och mening att få den tyska ungdomen att flamma för den tyska örnens planterande i utomeuropeisk mark! — Ej minst gripande i boken är den unge gossens tysta grubbel öfver huruvida det är rättfärdigt att gripa till vapen mot de svarta, som visserligen grymt mördat en mängd tyska nybyggare, men som man ju just retat till våld genom att taga deras land ifrån dem. Man förstår, hvilken lättnad han skall känna, då löjtnanten klargör för honom, att det ingalunda var för mordet på de tvåhundra tyskarna, som Gud låtit negererna blifva undandrifna och dödade, utan därför att de varit odugliga att bruka landet, därför att de ej brytt sig om att arbeta, ej grävt några brunnar, ej sökt utrota sjukdomar. — Fastän läsaren ej förskonas från någon af de fasor, som utmärka krigföringen i ett barbariskt land, lefver man hela tiden i hög och ren luft. Exempelvis må anföras en episod å sid. 153. — Moor berättar om huru han och hans kamrater lyckats öfverraska sin fiende, som slagit sig ned bakom en eld. Slutligen var endast den sjätte kvar, svårt sårad. "Jag sprang fram, svängande kolfven. Han såg lugnt på mig. Jag gned efteråt kolfven ren med sand och kastade geväret öfver axeln. Men jag förmådde ej på hela dagen taga i kolfven." — Stilen är i hela boken utomordentligt enkel. Inte ens när det gäller att skildra verkliga hjältedåd, höjer författaren rösten.

MARIE LOUISE GAGNER.

Kop Vänersborgs Balskor!

Bästa svenska fabrikat!

Lätta! Eleganta! Hållbara!

Hvarje sula stämplad med vidstående fabriksmärke. Tillverkas som speci-

litet efter Wienermetod af

Aktiebolaget

A. F. Carlsson Skofabrik,

Vänersborg

Försäljes i minst hos de flesta skohandlande i riket.

Prenumerera oför-töfvadt på

BARNGÅRDEROBEN

alla mödrars ovärderliga skatt och hjälprea.

Intima teaterns prima- donna.

Hos fru Magda Björling-Lindroth.

DET ÄR tämligen kort före premiären på Pelikanen jag träffar fru Björling i hennes bostad, och jag tänker: hur kan en människa vara så intensiv?

Den unga skådespelerskan — för mig är hon såsom sådan hittills endast en oförglömlig fröken Julie — lyser af en energi, som, när den är gifven en konstnär, kan bära långt och alls icke behöfver räkna med några gränser.

Det kan väl hända, att det är något af premiärspänningen, som stramar till nerverna, så att det kommer ett stänk af något febrilt i talet och rörelserna, men den saken betyder inte så mycket mot temperamentet. Fru Björling har temperament; jag har förut sagt att hon har energi, men hon har ännu en tredje egenskap: hänförelse. Jag får bekänna, att jag är ytterst förväntansfull inför hvad som skall komma af allt detta.

Ja, detta är vackert, nu när jag skall försöka återge något af hvad fru Björling sade, under en intervju på halfannan timme, minns jag hvarken hvar vi började eller slutade. Det var ett samtal, som kastade hit och dit, mellan teater, konst, kärlek och moral och alltid återkom till Strindberg.

Strindberg och Strindberg — ja här är verkligen den rätta entusiasm, de grundliga studier, den brinnande beundran, som böra finnas hos en skådespelerska, när hon står i begrepp att viga sin konstnärsbana till tolkning af Strindbergs kvinnor.

Fru Björlings enda Strindbergsroll har hittills varit fröken Julie. Karaktäristisk för hennes uppfattning af denna roll, som varit en sådan förgälskelseklippa ute i bygderna, som mötts af afsky, indignation eller löje, är hennes svar på en fråga från pjäsens författare, om hon inte funnit det "otäckt att spela fröken Julie?" — Nej, svarar hon, hur så? Där finns ju så mycket vackert — —. Om fru Björling vid hvarje ny kvinnogestalt hon får att tolka kan på samma sätt, genom att låta rollen bryta sig genom hennes temperament, breda öfver dessa kvinnor, skapade af mannen utan nåd, ett förståndets försonande skimmer, har hon ju genast en uppgift.

Fröken Julie blef för fru Björling bryggan öfver till Strindberg, den kanske därför till slut är hennes älskingsroll. Hon tvekar dock en smula mellan den och Melisande i Maeterlincks drama. Kritici finnas ock, som sätta henne högre i den senare rollen. Två kvinnogestalter i alla fall, som beteckna gränserna för ett ganska stort rollområde. Emellertid är området mellan dessa poler ännu nästan en oupptäckt värld, eller för att lämna bildspråket, fru Björling har ännu haft en helt liten reper-

FRU MAGDA BJÖRLING-LINDROTH.

toar under sin treåriga teaterbana. Hon debuterade 1901 hos Selander som Roxane med mycken framgång, spelade sedan ett par terminer förfärligt klassiska saker i landsorten tillsammans med sin bror, direktör Knut Lindroth, roller sådana som Valborg och Ofelia, hvilka just icke någondera roade henne. Ett halft år var hon hos Castegren i Göteborg, och detta var allt, till dess hon i fjol på nytt kastade sig på teatern och spelade Melisande, Katarina i Argbiggan och fröken Julie. Stora

roller allesamman, men, säger fru Björling, jag måste ha stora roller, jag som är så lång! Dessförinnan hade hon studerat ett halfår i Paris och medförde henen stor beundran för Sarah. När hon berättade det, måste jag säga: vet ni af, att ni har Sarahs profil, att ni i själfva verket är underbart lik henne? Och när hon talar om författare, om Maeterlinck och Wilde, hvilka hon bereder ett rum nedanför Strindberg, slår det mig genast, att här i det fina, långsmala ansiktet har jag drag för drag Wilde, sådan jag minns honom från porträttet med pälsen. Men nästa ögonblick är hon en annan, ansiktet skiftar oupphörligt som rösten, det är något egendomligt fängslande i att följa detta ansiktsspel. Och summan af alltsammans är, att på fru Björling nog kan tillämpas det yttrande hon fälde om Sarah — eller var det om den beundrade Ragna Wettergren? — att hon som skådespelerska är "infernaliskt kvinnlig".

CAFOUR.

När gymnasisterna spela teater.

INOM DE FLESTA högre läroverken i Stockholm finnas numera gymnasistföreningar, som gjort till sin uppgift att hos skolynglingarna väcka intresse för konst och litteratur samt genom diskussioner och föredrag gifva dem någon inblick i vår tids mest brännande frågor. Den äldsta af dessa föreningar är gymnasistsällskapet "Concordia" vid Norra latinläroverket i Stockholm.

Denna förening firade häromdagen sin 62:dra högtidssammankomst i läroverkets högtidssal, som var smakfullt dekorerad med flaggor och vapensköldar. Bland den talrika publiken, som uppgick till 1,200 personer, märktes rektor Lundberg och flere af läroverkets lärare samt kamrater och vänner till sällskapets medlemmar.

Festen började med ett tal af ordföranden, hvori han betonade gymnasistföreningarnas betydelse för den studerande ungdomen. Därefter följde flere musik- och sångnummer, hvilka alla belönades med det rikligaste bifall. Ett särskildt beröm förtjänar sällskapets musikanförare, som ledde orkestern med stor skicklighet.

Det största intresset var emellertid samladt omkring festens avslutningsnummer, som utgjordes af ingenting mer eller mindre än

Banvilles bekanta komedi Gringoire. Mången undrade väl, huru en så svår pjäs skulle kunna utföras af ungdomar, hvilka alla stodo på diletantens ståndpunkt. Det kom dock snart att visa sig, att sällskapet hade skickat goda krafter i elden, och pjäsen fick ett utförande, som länder "Concordia" till all heder. Visserligen förekommo då och då små missöden, men dessa voro af obetydligaste art. När slutligen ridån föll, bröt också en bifallsstorm lös, som aldrig tycktes vilja lägga sig.

GYMNASISTSÄLLSKAPET CONCORDIA VID NORRA LATINLÄROVERKET I STOCKHOLM SPELAR "GRINGOIRE" PÅ SIN 62:DRÄ HÖGTIDSSAMMANKOMST.

PAPPERSMÖNSTER

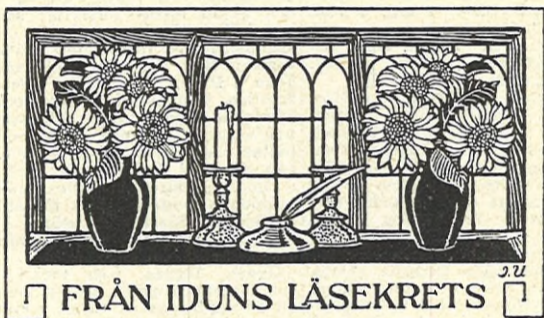
fullt tillförlitliga, erhållas omg. från oss till nedanstående pris inom Sverige: Bluslif 40 öre, Kjolmonster utan släp 50 öre, Prinsessklänning 75 öre, Reformdräkt 75 öre, Barndräktmonster 50 öre, Kappmonster 60 öre. Uppgif lifvidd, (omedelbart under armarna,) midjevidd och kjollängd, erhåller Ni till Eder figur fullt passande mönster. Expedieras portofritt om rekvisition åtföljd af likvid i sparmärken el. postanvisn. insändes till Idunns Mönsterafdelning, Mästernammsgat. 43, Sthlm.

GUNNAR WENNERBERG I SVENSK-AMERIKA.

På 90:de årsdagen af Gunnar Wennerbergs födelse.

DEN 2 SISTL. OKTOBER höll Wennerberg-kören i Minneapolis, Minnesota, Förenta Staterna, en storartad konsert till förmån för den blifvande Wennerbergsstatyn i Upsala. Bilden häröfvan återger den 300 röster starka kören, som, enligt hvad reproduktionen visar, placerats så att herrarna i mörka kläder bildade ett W med damerna i hvita toaletter som bakgrund. I förgrunden äro placerade körens styrelse och solisterna. I ordning från vänster till höger äro de: redaktör Hjalmar Nilsson, ledare för manskören, Wennerbergskörernas i Amerika upphofsman och styrelsemedlem i det stora Svenska sångarförbundet i Amerika; Albin Ogren, en ung lofvande bariton; advokaten Harry A. Lund, sekreterare; pastor E. O. Stone, vice ordf.; presidenten för Minnesota College (ett svenskt-amerikanskt läroverk i Minneapolis) Frank Nelson; Gustaf Holmqvist, Svensk-Amerikas förnämste bassångare; sångerskan Sigrid Westerlind (finska); pianisten fru John F. Dahl; fröken Alvilda Eklund, en ung, rikt begåfvad sångerska; den kände impressarion dr Victor Nilsson, ordf.; dr Joshua Larson, ledare för den blandade kören; organisten J. Victor Bergqvist och banktjänstemannen Knut O. Ekman, bariton.

FRÅN IDUNS LÄSEKRETS

“I hafven tagit bort kunskapens nyckel.”

I HÖGE HERRAR, som hafven makten
att länka tanken i diktens band;
I snillen andra, som pejlen schakten
i harmoniernas underland:
ett litet ord jag med er vill tala,
så lyssnen tåligt, jag vördsamt ber.

I lärde skrifven för andra lärde
och fogen konstrikt ert alster hop.
Hos läckergommar, som sätta värde
på utsökt rätt stån I högt i rop.
Men enkla kosten för oss härute
vid hvardagsbordet — hvem bjuder den?

Hvar är nu visan, som fordom trängde
ifrån professorn till kojans son
och ej den ringaste utestängde
från ädla gåfvan däruppiifrån?
Hvar är det enkla, som tänder hjärtan
och gör af söndrade sinnen ett?

Här stå vi ännu och vänta sången,
som skulle tolk för oss alla bli,
den enda äkta, som kännes gången

Lanolita- Tvälen

är i kvalitet fullt jämförlig med en dyrbar toa-
lett-tväål, men kostar på grund af den enkla
förpackningen dock endast 35 öre pr tvål å
120 gram.

ur hvars ens-hjärta, den bida vi.
Men ack, hvem frågar, hvad landet väntar,
blott kottet ger sitt betyg?

“Men tigen I, skola stenar ropa“ —
det ordet sannar sig än en gång:
När I han knutit er hand tillhoppa
för oss, vi skapat vår egen sång.
Från lekestugan och bönehusen
den vandrat med oss i landet ut.

I gån däruppe på edra höjder,
vi gå härnere i dalen, vi,
och vi förstå icke edra fröjder,
och I förstå icke våra, Ni.
Vårt arf är skiftadt: I togen Wagner,
och vi fått slagdängan på vår lott.

Men var vår arfslott blott usel gröda
och var vårt ljus som ett rökigt bloss,
så kunde tegen oss ändå föda,
och ljuset lyste dock skönt för oss.
När man är fattig och bor i mörker,
då hjälper litet till mat och ljus.

Ve eder dock, som ur minnet slagit,
att sångens gåfva är ansvarsrik,
och till er uppgift allena tagit
att finna nåd för modern kritik!
I ropen: “Samling!“ — Man kommer icke:
vi söka hjärtan, ej bara konst.

Axel Runestam.

Iduns Julnummer för i år

Carl Larssons enastående praktverk “Svenska kvinnan genom seklen“

är nu färdigt och utsändt i bokmarknaden till det oerhördt billiga priset af kr. 1:50. **Samtliga prenumeranter** på Idun erhålla det, som bekant, fritt och kommer denna upplaga att utsändas **omkring den 10 december**, då äfven alla lösnummerabonnenter erhålla sina exemplar till det nedsatta priset af 1 kr. Såsom var att förutse har det ståtliga numret genast vid sitt första framträdande väckt ett sällsynt erkännande, och hela landsortspressen såväl som de stora dagliga hufvudstadstidningarna ha ägnat det utförliga anmälningar. Som ett enda litet prof på dessa smickrande omdömen tillåta vi oss anföra följande rader ur dr **Karl Wåhlins** artikel i **Stockholms Dagblad**:

“Det är den svenska kvinnans eget äldsta och mest uppburna organ i vår press, den välfördade veckotidningen Idun, som har hedern af att framföra detta verk såsom sitt julnummer och som därmed på bästa möjliga sätt firar fullbordandet af sin tjugonde årgång. — Den svenska kvinnan har i hans (Carl Larssons) verk fått sitt äreminne.“

Teater och Musik.

ÖSTERMALMSTEATERN. Det är ganska egendomligt, att af en roman sådan som Dumas *Grefven af Monte Christo* icke skall kunna bli ett kraftigare folkskådespel. Det vi sågo på Östermalmsteatern hade många longörer, men icke en enda riktigt spännande scen af det slag, då publiken håller andan, till dess den får se hvart det tar vägen. Det sentimentala elementet var då bättre tillgodosedt i de tretton tablåer, hvaraf stycket består. Det hela hvilat på hur hjälten sköter sig, sina många skepnader som sjöman, fånge, abbe, bokhållare och greve. Herr Sandborg gjorde rollen riktigt bra, intresserade mer och mer, tills man kom till den stora uppgörelses scenen, då man väntat en klimax, som uteblef. Fröken Hård af Segerstad var något enförmig i styckets enda kvinnliga roll af någon betydenhet, men saknade icke en viss smärtsam värdighet. —er.

KATHLEEN PARLOW är en ung kanadensiska på 16 år, ett nytt musikaliskt underverk, som täflar med de två mest bekanta, Florizel Reuter och Mischa Elman. Vid sin första stockholmskonsert visade hon sig kunna uppväcka både förvåning, beundran och rörelse hos en genom loforden från utlandets kritici förväntansfullt stämd publik. Beundran och förvåning öfver den tekniska skicklighet hon utvecklade, exempelvis i Tartinis Trille du diable och Tschajkowskys fordrande violinkonsert, rörelse öfver det patos, som stundom kom fram i uttrycket t. ex. i Schuberts Ave Maria och som grep så mycket mera vid jämförelsen med den rangliga, smärta, tunna flickgestalten, som tycktes för späd att bära upp all ryktbarhet. Den andra konserten tjänade endast att förstärka intrycket från den första.

KATHLEEN PARLOW.

TRO EJ att icke »Aktiebolaget Lingons» sylt och saft äro lika bra som de hemma agda! P. öfva och döm! Här nedan meddela vi ett intyg, som ingen kan jäfva.

»På begäran af Aktiebolaget Lingon har undertecknad i en specieraffär i Stockholm personligen inköpt prof af nämnda bolags sockrade lingonsaft och lingonsylt och underkastat dem mikroskopisk och kemisk analys. Som resultat af undersökningen framgår, att konserveringsmedel såsom salicylsyra och borsyra ej finnas närvarande, att sakarin och stärkelsesirup ej äro tillsatta och att färgen är den naturliga och ej beror på inblandning af någon anilinfärg, ej heller kunde tillsättning af några essenser spåras. I syltet finnas ej några främmande tillsatser såsom mos af andra frukter o. d., ej heller agaragar. Syltet och saften äro sålunda att anse som rena och oförfalskade.

Stockholm d. 8 April 1905.
G. LAGERHEIM,
Fil. Dr. Professor vid Stockholms Högskola.»

Hvarje husmoder bör hädn efter använda endast »Aktiebolaget Lingons» Lingonsylt och Lingonsaft!

A.-B. LINGON, Göteborg.

KÖKSALMANACK.

Redigerad af
ELISABETH ÖSTMAN.
Inneh. af Elisabeth Östmans Husmoderskurs i Stockholm.

FORSLAG TILL MATORDNING FÖR VECKAN 1—7 DECEMBER 1907.

SÖNDAG. Frukost: Smörgåsbord; chateaubriand med brynt potatis; mjölk; kaffe eller te med giffar. Middag: Fiskbullar med kräftsås; stekta ripor med sallader; nougatkräm med vindrufvor.

MÅNDAG. Frukost: Smörgåsbord; hafregrynsgröt med mjölk; omelett med fågelstufning (rester från söndag); mjölk; kaffe eller te. Middag: Biffpaj; soppa på aprikoser.

TISDAG. Frukost: Smörgåsbord; kotletter af kalkyl med brynt potatis; mjölk; kaffe eller te. Middag: Bönpuré med stekt bröd; stufvade abborrar med potatis.

ONSDAG. Frukost: Smörgåsbord; hafregrynsgröt med mjölk; sill med

smör och ägg (sillsås) samt potatis; mjölk; kaffe eller te. Middag: Frikassé på kalf med potatis; mandelpudding II.

TORSDAG. Frukost: Smörgåsbord; »pytt i panna» (rester från onsdag) med rödbetor; mjölk; kaffe eller te. Middag: Ärtor med fläsk; syltomelett.

FREDAG. Frukost: Smörgåsbord; hafremjölsvälling; gratin på sill; mjölk; kaffe eller te. Middag: Kåldolmar; äggmjölk med skum.

LÖRDAG. Frukost: Smörgåsbord; ägg med skinksås; mjölk; kaffe eller te. Middag: Ärtpuré med stekt bröd; gädda stekt i filéer med potatismos.

RECEPT:

Fiskbullar (f. 6 pers.). 9 hg. kolja (350 gr. skrapadt fiskkött), 1 hg. smör, 1 msk. salt, 2 ägg, 2 små msk. potatismjöl, 6 dcl. god mjölk, 1/4 tsk. hvitpeppar, 1/2 msk. socker.

Till kokning: 2 lit. fiskspad, kokt på huvud, ben och skinn.

Beredning: Koljan urtages, sköljes väl och torkas med en fiskhandduk. Den fläkes och fiskköttet skrapas fint; intet ben får medfölja. Fiskköttet blandas med smöret och drives 3 ggr. genom köttkvarn. Massan stötes därefter i stenmortel (med trästöt) tillsammans med saltet, de uppvispade äggen och mjölet, tills den blir fin och sammanhängande. Färsen arbetas därefter i en bål med slef 3/4 tim., under det mjölet tillsättes litet i sänder. Den afsmakas med hvitpeppar, socker och salt samt formas till runda bullar, hvilka kokas i fiskspadet 3—4 min.

Fiskbullarna serveras med kräftsås eller vanlig fiskås, som beredes af smör, mjöl, fiskspad och 1—2 äggulor.

Stekta ripor (f. 6 pers.). 3 ripor, 2 hg. späck, 3 msk. smör (60 gr.), 2 tsk. salt, 5 dcl. buljong, 3 dcl. tunn grädda.

Sås: 1 msk. smör (20 gr.), 1/2 msk. mjöl, köttky, 1 dcl. tjock grädda, salt, hvitpeppar, socker, 1 tsk. kallt smör.

Beredning: Riporna plockas, svedas med denaturerad sprit, tagas ur, sköljas väl och läggas i mjölk öfver natten. De upptagas, torkas väl med en kötthandduk, uppsättas och beläggas med späckskivfor. Smöret brynes i en stekgryta, fåglarna läggas med bröstet upp och brynas vackert på alla sidor, hvarefter de saltas och spådas med den kokande buljongen och grädden, litet i sänder. Till stekning åtgår 1 1/4 tim. Såsen beredes på vanligt sätt.

Biffpaj (f. 6 pers.). 1 kg. benfritt inuanlär eller fransyska, 2 tsk. salt, 1/2 tsk. hvitpeppar, 2 msk. smör (40 gr.), 1/2 portugisisk lök, 1 lit. potatis, 1/2 dcl. franskt vin, 3 dcl. svag buljong.

Bönpuré (f. 6 pers.). 5 hg. bruna böner, 1/2 lit. vatten, 2 lit. fläskspad, 50 gr. smör, 25 gr. hvetemjöl, 1/4 tsk. hvitpeppar, 1 tsk. soja, 1 msk. ättika, 1 msk. socker eller sirap.

Beredning: Bönorna sköljas väl och läggas i blöt i 1 1/2 lit. vatten dagen innan de skola kokas. De påsättas i samma vatten och få koka, tills de äro fullkomligt mjuka, då de passeras. Smör och mjöl sammanfräses, purén och det heta fläskspadet tillsättes, litet i sänder, hvarefter soppan får koka i 10 min. Den afsmakas med kryddorna och om så önskas med ättika och

Bönpuré (f. 6 pers.). 5 hg. bruna böner, 1/2 lit. vatten, 2 lit. fläskspad, 50 gr. smör, 25 gr. hvetemjöl, 1/4 tsk. hvitpeppar, 1 tsk. soja, 1 msk. ättika, 1 msk. socker eller sirap.

Beredning: Bönorna sköljas väl och läggas i blöt i 1 1/2 lit. vatten dagen innan de skola kokas. De påsättas i samma vatten och få koka, tills de äro fullkomligt mjuka, då de passeras. Smör och mjöl sammanfräses, purén och det heta fläskspadet tillsättes, litet i sänder, hvarefter soppan får koka i 10 min. Den afsmakas med kryddorna och om så önskas med ättika och

Bönpuré (f. 6 pers.). 5 hg. bruna böner, 1/2 lit. vatten, 2 lit. fläskspad, 50 gr. smör, 25 gr. hvetemjöl, 1/4 tsk. hvitpeppar, 1 tsk. soja, 1 msk. ättika, 1 msk. socker eller sirap.

Beredning: Bönorna sköljas väl och läggas i blöt i 1 1/2 lit. vatten dagen innan de skola kokas. De påsättas i samma vatten och få koka, tills de äro fullkomligt mjuka, då de passeras. Smör och mjöl sammanfräses, purén och det heta fläskspadet tillsättes, litet i sänder, hvarefter soppan får koka i 10 min. Den afsmakas med kryddorna och om så önskas med ättika och

Bönpuré (f. 6 pers.). 5 hg. bruna böner, 1/2 lit. vatten, 2 lit. fläskspad, 50 gr. smör, 25 gr. hvetemjöl, 1/4 tsk. hvitpeppar, 1 tsk. soja, 1 msk. ättika, 1 msk. socker eller sirap.

Vattenglas

får ej finnas i ett verkligt prima oförfalskadt tvättpulver. Ett af de få, som icke innehåller detta visserligen blekande men mycket frätande ämne, är Lagermans Tvättpulver »Tomten». Kontrollant: Professor G. Lagerheim.

Pajdeg: 1 hg. kokt, kall rifven potatis, 1 hg. smör, 1 hg. hvetemjöl. Beredning: Köttet tvättas med en duk doppad i hett vatten, skäres i omkr. 2 cm. tjocka skivfor, hvilka bultas på båda sidor och beströms med peppar och salt. En stekpanna sättas på elden att bli het. Smöret brynes och biffarna läggas och brynas hastigt på båda sidor samt få steka 1/2 min. på hvarje sida. De uppläggas; pannan vispas ur med kokande buljong och såsen tillvaratages. Löken skalas, skäres i skivfor och brynes. Potatisen skalas och skäres i skivfor. En pajform smörjes med smör, däri lägges ett hvarv potatis, därpå ett hvarv biffar och litet lök, så lägges allt hvarvis öfversta hvarvet bör vara biffar. Biffsåsen och vinet hälls öfver. Till pajdegen blandas alla ingredienserna på bakbordet och degen utkallas till 1/2 cm. tjocklek. Ett lock till formen utskäres, formens kant penslas med vatten och deglocket faststrykes. Med en gaffel göres 4 à 6 hål i degen, så att vid stekningen bildade gaser må kunna bortgå. Pajen garneras med fasoner af degen, hvilka fästas med äggvita. Den öfverpenslas med vatten och gräddas i god ugnsvärme omkr. 1 tim.

Bönpuré (f. 6 pers.). 5 hg. bruna böner, 1/2 lit. vatten, 2 lit. fläskspad, 50 gr. smör, 25 gr. hvetemjöl, 1/4 tsk. hvitpeppar, 1 tsk. soja, 1 msk. ättika, 1 msk. socker eller sirap.

Beredning: Bönorna sköljas väl och läggas i blöt i 1 1/2 lit. vatten dagen innan de skola kokas. De påsättas i samma vatten och få koka, tills de äro fullkomligt mjuka, då de passeras. Smör och mjöl sammanfräses, purén och det heta fläskspadet tillsättes, litet i sänder, hvarefter soppan får koka i 10 min. Den afsmakas med kryddorna och om så önskas med ättika och

Bönpuré (f. 6 pers.). 5 hg. bruna böner, 1/2 lit. vatten, 2 lit. fläskspad, 50 gr. smör, 25 gr. hvetemjöl, 1/4 tsk. hvitpeppar, 1 tsk. soja, 1 msk. ättika, 1 msk. socker eller sirap.

Beredning: Bönorna sköljas väl och läggas i blöt i 1 1/2 lit. vatten dagen innan de skola kokas. De påsättas i samma vatten och få koka, tills de äro fullkomligt mjuka, då de passeras. Smör och mjöl sammanfräses, purén och det heta fläskspadet tillsättes, litet i sänder, hvarefter soppan får koka i 10 min. Den afsmakas med kryddorna och om så önskas med ättika och

Bönpuré (f. 6 pers.). 5 hg. bruna böner, 1/2 lit. vatten, 2 lit. fläskspad, 50 gr. smör, 25 gr. hvetemjöl, 1/4 tsk. hvitpeppar, 1 tsk. soja, 1 msk. ättika, 1 msk. socker eller sirap.

Beredning: Bönorna sköljas väl och läggas i blöt i 1 1/2 lit. vatten dagen innan de skola kokas. De påsättas i samma vatten och få koka, tills de äro fullkomligt mjuka, då de passeras. Smör och mjöl sammanfräses, purén och det heta fläskspadet tillsättes, litet i sänder, hvarefter soppan får koka i 10 min. Den afsmakas med kryddorna och om så önskas med ättika och

Bönpuré (f. 6 pers.). 5 hg. bruna böner, 1/2 lit. vatten, 2 lit. fläskspad, 50 gr. smör, 25 gr. hvetemjöl, 1/4 tsk. hvitpeppar, 1 tsk. soja, 1 msk. ättika, 1 msk. socker eller sirap.

Beredning: Bönorna sköljas väl och läggas i blöt i 1 1/2 lit. vatten dagen innan de skola kokas. De påsättas i samma vatten och få koka, tills de äro fullkomligt mjuka, då de passeras. Smör och mjöl sammanfräses, purén och det heta fläskspadet tillsättes, litet i sänder, hvarefter soppan får koka i 10 min. Den afsmakas med kryddorna och om så önskas med ättika och

Bönpuré (f. 6 pers.). 5 hg. bruna böner, 1/2 lit. vatten, 2 lit. fläskspad, 50 gr. smör, 25 gr. hvetemjöl, 1/4 tsk. hvitpeppar, 1 tsk. soja, 1 msk. ättika, 1 msk. socker eller sirap.

Beredning: Bönorna sköljas väl och läggas i blöt i 1 1/2 lit. vatten dagen innan de skola kokas. De påsättas i samma vatten och få koka, tills de äro fullkomligt mjuka, då de passeras. Smör och mjöl sammanfräses, purén och det heta fläskspadet tillsättes, litet i sänder, hvarefter soppan får koka i 10 min. Den afsmakas med kryddorna och om så önskas med ättika och

Bönpuré (f. 6 pers.). 5 hg. bruna böner, 1/2 lit. vatten, 2 lit. fläskspad, 50 gr. smör, 25 gr. hvetemjöl, 1/4 tsk. hvitpeppar, 1 tsk. soja, 1 msk. ättika, 1 msk. socker eller sirap.

Beredning: Bönorna sköljas väl och läggas i blöt i 1 1/2 lit. vatten dagen innan de skola kokas. De påsättas i samma vatten och få koka, tills de äro fullkomligt mjuka, då de passeras. Smör och mjöl sammanfräses, purén och det heta fläskspadet tillsättes, litet i sänder, hvarefter soppan får koka i 10 min. Den afsmakas med kryddorna och om så önskas med ättika och

socker. Serveras med croûtons eller fläskkorf.

Mandelpudding II (f. 6 pers.). 6 ägg, 5 dcl. tunn grädda, 3 msk. socker, 50 gr. sötmandel, 6 bittermandlar, rina skalet af 1/2 citron, 1 msk. potatismjöl.

Till formen: 2 kkp. strösocker, 2 msk. kokande vatten.

Beredning: Sockret brynes i en tackjärnsanna, spådes med det kokande vattnet och därmed beklådes en vacker bleckfor. Äggulorna röras med sockret 1/4 tim., grädden kokas upp och tillsättes under stark vispning, hvarefter krämen får sjuda och tjockna. Kastrullen aflyftes och vispningen fortsättes, tills krämen kallnat. Då tillsätts den skällade och rina mandeln, citronskalet och potatismjölet. Sist nedskäras de till hårdt skum slagna äggvitorna. Massan hälls i den beklådda formen och gräddas i vattenbad i ugn omkr. 3/4 tim. Puddingen uppstjälpes, när mesta hettan afgått.

Syltomelett (f. 6 pers.). 4 dcl. oskummad mjölk, 30 gr. smör, 1 msk. socker, 50 gr. hvetemjöl, 3 ägg.

Till pannan: 1/2 msk. smör (10 gr.). Till fyllning: 2 kkp. äppelmos eller sylt.

Beredning: Mjöl, smör och socker få koka upp, mjölet vispas varsam under full kokning, och massan får koka, tills den släpper pannan, då den hälls upp. Då mesta hettan afgått, röres äggulorna in i sänder; sist nedskäras de till hårdt skum slagna äggvitorna. Massan hälls i varm ugn, tills den stannat och fått en vacker gulbrun färg. Den uppstjälpes och fylles med äppelmos eller sylt.

Kåldolmar (f. 6 pers.). 1 litet kålhufvud (1 kg.), 1 liten kkp. risgryn (1 hg.), 8 dcl. mjölk, 3 hg. benfritt oxkött, 1 hg. benfritt kalvkött, 1 hg. späckfläsk, 1 ägg, 1 msk. salt, 1/2 tsk. hvitpeppar.

Till stekning: 4 msk. smör (80 gr.), 6 dcl. kokande vatten, 1/2 tsk. Liebig's köttextrakt, 1/2 tsk. salt.

Beredning: Kålhufvudet sköljes och förvällas i kokande saltad vatten. Bladen lossas försiktigt från stocken och den tjockaste delen af hufvudnerven bortskäres. Risgrynen sköljas och skållas i kokande vatten. Mjölken kokas upp, grynen läggs och få under rörning koka tills de äro mjuka, då de uppsättas att kallna. Köttet tvättas med en duk doppad i hett vatten, spåket skrapas och båda delarna skållas i tärningar och drives 3 ggr. genom köttkvarn. Köttfärsen, det uppvispade ägget och kryddorna blandas väl med grynen. (Är färsen för hård, spådes den med litet mjölk.) En msk. af färsen

Kåldolmar (f. 6 pers.). 1 litet kålhufvud (1 kg.), 1 liten kkp. risgryn (1 hg.), 8 dcl. mjölk, 3 hg. benfritt oxkött, 1 hg. benfritt kalvkött, 1 hg. späckfläsk, 1 ägg, 1 msk. salt, 1/2 tsk. hvitpeppar.

Till stekning: 4 msk. smör (80 gr.), 6 dcl. kokande vatten, 1/2 tsk. Liebig's köttextrakt, 1/2 tsk. salt.

Beredning: Kålhufvudet sköljes och förvällas i kokande saltad vatten. Bladen lossas försiktigt från stocken och den tjockaste delen af hufvudnerven bortskäres. Risgrynen sköljas och skållas i kokande vatten. Mjölken kokas upp, grynen läggs och få under rörning koka tills de äro mjuka, då de uppsättas att kallna. Köttet tvättas med en duk doppad i hett vatten, spåket skrapas och båda delarna skållas i tärningar och drives 3 ggr. genom köttkvarn. Köttfärsen, det uppvispade ägget och kryddorna blandas väl med grynen. (Är färsen för hård, spådes den med litet mjölk.) En msk. af färsen

Kåldolmar (f. 6 pers.). 1 litet kålhufvud (1 kg.), 1 liten kkp. risgryn (1 hg.), 8 dcl. mjölk, 3 hg. benfritt oxkött, 1 hg. benfritt kalvkött, 1 hg. späckfläsk, 1 ägg, 1 msk. salt, 1/2 tsk. hvitpeppar.

Till stekning: 4 msk. smör (80 gr.), 6 dcl. kokande vatten, 1/2 tsk. Liebig's köttextrakt, 1/2 tsk. salt.

Beredning: Kålhufvudet sköljes och förvällas i kokande saltad vatten. Bladen lossas försiktigt från stocken och den tjockaste delen af hufvudnerven bortskäres. Risgrynen sköljas och skållas i kokande vatten. Mjölken kokas upp, grynen läggs och få under rörning koka tills de äro mjuka, då de uppsättas att kallna. Köttet tvättas med en duk doppad i hett vatten, spåket skrapas och båda delarna skållas i tärningar och drives 3 ggr. genom köttkvarn. Köttfärsen, det uppvispade ägget och kryddorna blandas väl med grynen. (Är färsen för hård, spådes den med litet mjölk.) En msk. af färsen

Kåldolmar (f. 6 pers.). 1 litet kålhufvud (1 kg.), 1 liten kkp. risgryn (1 hg.), 8 dcl. mjölk, 3 hg. benfritt oxkött, 1 hg. benfritt kalvkött, 1 hg. späckfläsk, 1 ägg, 1 msk. salt, 1/2 tsk. hvitpeppar.

Till stekning: 4 msk. smör (80 gr.), 6 dcl. kokande vatten, 1/2 tsk. Liebig's köttextrakt, 1/2 tsk. salt.

Beredning: Kålhufvudet sköljes och förvällas i kokande saltad vatten. Bladen lossas försiktigt från stocken och den tjockaste delen af hufvudnerven bortskäres. Risgrynen sköljas och skållas i kokande vatten. Mjölken kokas upp, grynen läggs och få under rörning koka tills de äro mjuka, då de uppsättas att kallna. Köttet tvättas med en duk doppad i hett vatten, spåket skrapas och båda delarna skållas i tärningar och drives 3 ggr. genom köttkvarn. Köttfärsen, det uppvispade ägget och kryddorna blandas väl med grynen. (Är färsen för hård, spådes den med litet mjölk.) En msk. af färsen

Kåldolmar (f. 6 pers.). 1 litet kålhufvud (1 kg.), 1 liten kkp. risgryn (1 hg.), 8 dcl. mjölk, 3 hg. benfritt oxkött, 1 hg. benfritt kalvkött, 1 hg. späckfläsk, 1 ägg, 1 msk. salt, 1/2 tsk. hvitpeppar.

Joko! Hvad skall jag använda till min Stortvätt?

Chromol-såpan
tillverkas endast vid
A. P. Sjöbergs Fabrik :: MALMÖ

lägges på hvarje kålblad, som därefter hopullas och omknytas med bomullsgarn, förut doppad i hett vatten. Smöret brynes i en stekgryta, dolmarna läggas och brynas vackert, spådes med det kokande vattnet, tillsatt med köttextrakt och saltet och få sakta steka med tätt slutet lock omkr. 2 tim. De spådas emellanåt och skakas om då och då, så att de ej fastna vid botten. De upptagas, garnet klippes bort och dolmarna uppläggas på karott. Såsen spådes med grädden, får ett oppok och hälls öfver.

Ägg med skinksås (f. 6 pers.). 6 ägg, vatten.

Till fyllning: 1 msk. smör (20 gr.), 1/2 msk. mjöl, 4 dcl. tunn grädda, salt, hvitpeppar, 1 msk. skiradt smör (20 gr.).

Skinksås: 1 hg. mager, rökt skinka, 1/2 msk. smör (30 gr.), 3 msk. mjöl, 2 dcl. buljong, 4 dcl. mjölk, 1 äggula.

Beredning: Äggen hårdkokas i 10 min. och afkylas i kallt vatten. De skalas och skållas itu på längden och gulan lossas försiktigt samt skållas i fina tärningar. Smör och mjöl sammanfräses, den tunna grädden påspådas litet i sänder och såsen får koka i 10 min., hvarefter den skurna äggulan iblandas försiktigt och såsen afsmakas med peppar och salt. Äggulorna fyllas med såsen och öfverhållas med litet skiradt smör. Skinkan skållas i fina tärningar och fräses i smöret, därefter röres mjölet och buljongen jämte mjölet tillsatt litet i sänder. Såsen får sedan koka i 10 min., hvarefter äggulan nedröres, och såsen får sjuda.

Äggen läggs i en tackjärnsanna och insätts i ugnen att bli genomheta, då de uppläggas på varmt serveringsfat och skinksåsen hälls öfver. Anrättningen garneras med persilja och serveras till smörgåsbordet.

Ägg med skinksås (f. 6 pers.). 6 ägg, vatten.

Till fyllning: 1 msk. smör (20 gr.), 1/2 msk. mjöl, 4 dcl. tunn grädda, salt, hvitpeppar, 1 msk. skiradt smör (20 gr.).

Skinksås: 1 hg. mager, rökt skinka, 1/2 msk. smör (30 gr.), 3 msk. mjöl, 2 dcl. buljong, 4 dcl. mjölk, 1 äggula.

Beredning: Äggen hårdkokas i 10 min. och afkylas i kallt vatten. De skalas och skållas itu på längden och gulan lossas försiktigt samt skållas i fina tärningar. Smör och mjöl sammanfräses, den tunna grädden påspådas litet i sänder och såsen får koka i 10 min., hvarefter den skurna äggulan iblandas försiktigt och såsen afsmakas med peppar och salt. Äggulorna fyllas med såsen och öfverhållas med litet skiradt smör. Skinkan skållas i fina tärningar och fräses i smöret, därefter röres mjölet och buljongen jämte mjölet tillsatt litet i sänder. Såsen får sedan koka i 10 min., hvarefter äggulan nedröres, och såsen får sjuda.

Äggen läggs i en tackjärnsanna och insätts i ugnen att bli genomheta, då de uppläggas på varmt serveringsfat och skinksåsen hälls öfver. Anrättningen garneras med persilja och serveras till smörgåsbordet.

Realisationen af **Vinter Goss-Kavajer & Goss-Paletter** & **Vinter Flic-Koftor & Kappor, Filthattar m. m.**

pågår endast t. o. m. Tisdagen den 3:dje December.

M. BENDIX

16 Regeringsgatan 5 Sturegatan 90 Drottninggatan.

ANNONSER skola vara inlämnade till Expeditionen senast fredag för att kunna införas i följande veckas nummer.

LEDIGA PLATSER

LÄRARINNA. Ung musik, flicka, (hälst utex. småskollärlarinna) önskas för en 7 års tös nu eller på nyåret 1908 uti disponentfamilj. Den som dessutom vill vara husmodern till sällskap och hjälp, har företräde. Svar med betyg, lönepret. och foto. till fru Malin L. Ryholm, Moholm.

Hushållerska vid lasarett.

Den 1 febr. 1908 blifver hushållerska-platsen vid lasarettet i Gefle ledig att tillträda. Lön 500 kr. och allt fritt. Ansökningar, ställda till lasarettssdirektionen, jämte betygsafskrifter och rek. insändas af fullt kompetenta och hälst med dylik befattning förtrogna sökande, före d. 12 dec. 1907 till Syslommakont.

ENKELT, ordningsvant o. gladlynt medelålders bättre fruntimmer, fullt kunnig uti ett landthems skötsel, önskas genast till herrgård å landet att jämte jungfru sköta ånkemans hem. Svar med lönepret., rek. jämte foto. sändes till »Herrgård», Iduns exp., Stockholm.

EN ung bättre flicka, ordningsälskande och med gladlynt lymne, hälst en som genomgått en Kindergartenkurs, erhåller en god plats i familj där endast ett 6 års barn finnes. Svar till »E. B.», Iduns exp.

Vid Länsasarettet i Mariestad

blir från 1 jan. 1908 plats ledig för en föreståndarinnan för linnefärdet och tvätten. Löneförmaner 300 kr. pr år och fritt vivre. Ansökningar åtföljda af präsbetyg och ref. insändas till syslmannen, som besvarar förfrågningar. Mariestad den 16 nov. 1907. Lasarettssdirektionen.

Å diversehandelskontor

i jämtländsk landsbygd finnes plats ledig för fruntimmer fullt hemma i bokföring och korrespondens. Sökanden bör kunna vid behof biträda med expedition. Alder omkring 25 år. Endast kompetent gör sig besvär. Betyg, foto, och löneanspråk torde sändas till »W. Z. Öf», under adr. S. Gumelii Annonbyrå, Stockholm f. v. b.

Epidemisjuksköterske-

befattningen i Sibodals distrikt sökes hos provinsialläkaren E. O. Nordenadler, Arjeng, senast 10 dec. Tillträde genast. Lön 500 kr. jämte vid tjänstgöring 25 à 50 öre och fri kost.

LÄRARINNA enkel och barnkär sökes för 6-årig gosse. Skall läras efter ljudmetoden och handledas i slöjd. Ansökningar åtföljda af betyg och löneanspråk ställas till »Ordentlig», Vårgårda p. r.

EN duglig flicka med god karaktär, van vid arbete och ordning, erhåller genast plats i läkarehem som husmoders hjälp, om ansökan jämte foto. och löneanspråk insändas till »Doktorinnan K.», Ramfall.

FLICKA kunnig i klädningsömnad och husliga sysslor önskas i tjänstemannafamilj. Betyg och löneanspråk sändes till »Familjemedlem 1908», Karlstad p. r.

PLATS finnes i liten familj på landet 1 jan. för hushållsfröken, fullt kunnig i matlag. och baka. Husa och köksa finnes. Svar före 5 dec. till »C. M.», Sya.</